

**ŠOLA ZA ČASTNIKE
23. GENERACIJA
SPECIALIZACIJA PEHOTA**

ZAKLJUČNA NALOGA

PEHOTNI VOD V ZRAČNO-JURIŠNIH OPERACIJAH

Kandidat, slušatelj:

des. Gorazd Vozel

Mentor:

ppk. Igor Iskrač

Maribor, november 2012

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

Slovenska vojska

Poveljstvo za doktrino, razvoj,
izobraževanje in usposabljanje

Šola za častnike

Številka:

Datum:

ZAKLJUČNA NALOGA

PEHOTNI VOD V ZRAČNO-JURIŠNIH OPERACIJAH

Kandidat, slušatelj: des. Gorazd Vozel

Mentor: ppk. Igor Iskrač

Maribor, november 2012

Engelsova ulica 15, 2111 Maribor
Telefon: 02 332 2227, fax: 02 332 1035, e-pošta: pdriu@mors.si
Identifikacijska št. za DDV: (SI) 47978457, MŠ: 5268923, TRR: 01100-6370191114

POVZETEK

Zračno-jurišne operacije so nekakšne idejne naslednice desantov z jadralnimi letali iz časa 2. svetovne vojne. Njihov razvoj se je začel z vietnamsko vojno kot nadgradnja prevozov pehote s helikopterji. Kasnejši napredek taktike in tehnike je njihov pomen s taktične dvignil na skorajda že strateški nivo.

Število izvedb zračnih jurišev je v porastu ne le zaradi trenutne primernosti v npr. preganjanju upornikov po širnih goratih območjih Afganistana ali pripadnikov Revolucionarnih oboroženih sil Kolumbije – FARC – v tamkajšnji džungli, temveč skladnosti s sodobno doktrino hitrih in odločilnih (proti)udarov kjerkoli na nepredvidljivem sodobnem bojišču.

Ta zaključna naloga je predstavitev zlasti načrtovanja in izvedbe zračno-jurišnih operacij po veljavni ameriški doktrini, sicer osredotočeni na brigadni nivo, tako da je opis vloge pehotnega voda v njih zelo omejen, zelo kratka pa so tudi zaključna razmišljanja o trenutnih in prihodnjih zmožnostih za izvajanje tovrstnih operacij v Slovenski vojski.

Ključne besede: zračni juriš, zračno-jurišne operacije, zračno-jurišna namenska skupina, prevoz, serija, breme, pobiralno in pristajalno območje

SUMMARY

Air assault operations are in a sense spiritual descendants of glider landings of the Second World War. Their development started with the Vietnam War, where they were an upgrade of transportation of troops with helicopters. Later tactical and technological progress lifted their importance from tactical to an almost strategic level.

The number of undertaken air assault operations is rising high not only due to its current suitability for hunting down insurgents in the vast mountainous regions of Afghanistan, or members of the Revolutionary Armed Forces of Colombia – FARC – in the jungle there, but also in its accordance with the modern doctrine of high-paced and determined (counter-)strikes, wherever on the unpredictable modern battlefield.

This paper is a presentation of how American Armed Forces' doctrine based air assaults are planned and carried out. Since this doctrine focuses on the brigade level actions, description of an infantry platoon's role in it is very limited. Also brief are closing thoughts on current and future capabilities of Slovenian Armed Forces for conducting this sort of operations.

Key words: Air Assault, Air Assault Operations, AATF, lift, serial, chalk, PZ, LZ

KAZALO

POVZETEK	iii
SUMMARY	iv
1. UVOD	1
1.1. Izhodišče zaključne naloge	1
1.2. Namen in cilj raziskave	1
1.3. Metode dela	2
1.4. Struktura zaključne naloge.....	2
2. OPREDELITEV NASLOVNIH POJMOV	4
2.1 PEHOTNI VOD.....	4
2.2 ZRAČNO-JURIŠNE OPERACIJE	4
3. ORIS GENEZE ZRAČNEGA JURIŠA SKOZI ZGODOVINO DELOVANJ IN POIMENOVANJ AMERIŠKE 101. DIVIZIJE	6
4. NAČRTOVANJE ZRAČNO-JURIŠNIH OPERACIJ	7
4.1 LASTNOSTI AMERIŠKE ZRAČNO-JURIŠNE NAMENSKE SKUPINE	7
4.2 Načrtovanje zračnega-juriša	8
4.2.1 Načrt delovanja na tleh	10
4.2.2 Načrt izkrcanja	11
4.2.3 Načrt zračnega premika	13
4.2.4 Načrt naložitve	14
4.2.5 Načrt priprave	15
5. PODPORA IN OKREPITVE AMERIŠKE AATF	17
6. BOJNE OPERACIJE AMERIŠKE AATF	21
7. USPOSABLJANJE PEŠAKOV V ZDA ZA ZRAČNI JURIŠ	24
8. ZAKLJUČEK	26
LITERATURA	27
VIRI	28
SEZNAM SLIK IN TABEL	30
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	31
IZJAVA O AVTORSTVU ZAKLJUČNE NALOGE	33

1. UVOD

1.1. IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE

Značilnost sodobnega bojevanja so nenadne – zato presenetljive – in za izid boja odločujoče spremembe dogajanja, ki jih omogoča uporaba kombinacije hitrih in težje zaznavnih oborožitvenih sistemov, visoko izurjenih, čeprav maloštevilnih in razmeroma lahko oboroženih bojevnikov ter taktično domišljenih načrtov ofenzivno naravnanih strategij.

Ena od tovrstnih, v protivstajniškem oz. protiuporniškem – COIN – delovanju prvega desetletja 21. stoletja pogosto uporabljanih oblik bojevanja, so zračno-jurišne operacije. V splošnih civilnih kot vojaških publikacijah in drugih občilih tako pogosto naletimo na članke o zlasti uspešnih primerih tovrstnega sodelovanja (namenske) pehote in predvsem helikopterjev letalstva (kopenske vojske). Za primer naj navedem prve tri od takih sestavkov, ki sem jih našel na svetovnem spletu med iskanjem gradiva za to zaključno nalogo:

Prvi je novinarski prispevek iz spletne različice časnika *Telegraph*. V njem je predstavljena operacija '*Panther's Claw*', tj. 'Panterjev kremplj'. V Afganistanu so jo izvedle združene britansko-ameriške sile. Označena je kot »ena od največjih zračnih operacij sodobnega časa«. Z njo so sile ISAF sredi leta 2009 brez smrtnih žrtev na svoji strani prevzele nadzor nad tremi rečnimi prehodi, ključnimi za kasnejšo postavitve oporišč in nadzornih točk, ki naj bi omogočile trajno varnost dela province Helmand. (Farmer 2009)

Drug primer je iz spletne *British Forces News*, tj. novic britanskih oboroženih sil. V članku je podrobno opisan največji zračni juriš (v nadaljevanju: ZJ) 1. bataljona bojne skupine kraljevega irskega polka po 2. svetovni vojni, prav tako izveden na afganistanskem bojevališču. Zračno-jurišni del operacije, poimenovano v jeziku domačinov '*Op Tora Zhemay*', tj. 'Pogumna zima', so konec februarja 2011 izvedle tri čete. (Meade 2011)

Tretji članek *Army News Service*, tj. novinarske agencije kopenske vojske ZDA, predstavlja, zakaj sta dva visoka brazilska častnika obiskala domicil ameriške 101. divizije v Fortu Campbell. V nepredvidljivih razmerah sodobnega časa se je brazilski generalštab namreč odločil ustanoviti center odličnosti za izboljšanje državnih zračno-jurišnih zmogljivosti skladno s pričakovanji po večjih potrebah za tovrstno delovanje v prihodnosti. (Glen 2011)

1.2. NAMEN IN CILJ RAZISKAVE

Sam delim tovrstno razmišljanje. Zato sem se odločil v tej zaključni nalogi predstaviti koncepte usposabljanja, načrtovanja in izvedbe zračno-jurišnih operacij, z osredotočanjem na specifične vloge oz. naloge zlasti ključnih posameznikov v njih delujočega pehotnega voda. V tem okviru želim skozi nalogo:

- Uvodoma definirati, kaj zračni juriš je,
- nato na kratko orisati zgodovinski razvoj tovrstnih operacij,
- opisati, kako potekata njihovo načrtovanje in izvedba po ameriški doktrini in
- v zaključku razložiti, zakaj so zanimive za Slovensko vojsko (v nadaljevanju: SV), kakšne so njene trenutne možnosti za izvajanje usposabljanj s tega področja, ključne operativne posebnosti oz. omejitve ter predlagati optimizacijske ukrepe.

1.3. METODE DE LA

V povezavi z naštetimi cilji sta hipotezi:

- *Usposabljanje za zračno-jurišne operacije se lahko v SV izvaja po prilagojenih ameriških programih.*
- *Za samostojne ZJ bi morali v SV helikopterje in pešake še dodatno opremiti.*

Izhajata iz mojega dosedanjega poznavanja tematike in bi ju v zaključni analizi te naloge moral potrditi kot pravilni.

Pri izdelavi zaključne naloge sem se posluževal sledečih metod družboslovnega raziskovanja:

- Zbiranje gradiva, kar pomeni da sem pred začetkom pisanja poiskal – zaradi lažje kasnejše kritike mojih opisov in dognanj – predvsem na svetovnem spletu dostopno pisno gradivo o izbrani tematiki v slovenskem in angleškem jeziku. V prvi vrsti so bili to različni priročniki oboroženih sil Združenih držav Amerike, (poljudno)znanstvene razprave ameriških častnikov in slovenskih avtorjev ter novinarske prispevke.
- Prevod, analiza in interpretacija virov so bile ključne za pridobivanje uporabnih podatkov o npr. helikopterjih, usposabljanjih in uporabi pehotnih ovir ... in njihovo kar najbolj pravilno in točno predstavitev v zaključni nalogi.
- Primerjalna/komparativna metoda je bila predpogoj za določitev zlasti pravilnih podatkov o količinah, saj so se nekatere vrednosti v uporabljenih virih med seboj razlikovale.
- Analitična logična metoda je bila osnovna tehnika za ugotavljanje pravilnih med nasprotujočimi si podatki v virih in za izpeljavo sklepnih ugotovitev.
- Deskriptivna in metoda sinteze sta bili uporabljeni pri vseh skrajšanih a še vedno podrobnih opisih, pri opredelitvah oz. razlagah temeljnih pojmov, uporabljenih kratic in okrajšav ter še posebej tujih izrazov.

1.4. STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE

Zaključna naloga je sestavljena iz osmih delov, kolikor je v njej tudi poglavij.

V uvodnem poglavju so prek podpoglavij o:

- Izhodiščih zaključne naloge,
- namenu in cilju raziskave,
- uporabljenih metodah dela,
- ter prav tem o vsebinski strukturiranosti,

predstavljene okvirna vsebina obravnavane tematike ter metodologija dela in predstavitev.

Drugo poglavje, naslovljeno 'Opredelitev naslovnih pojmov' je namenjeno kratki razlagi 'pehotnega voda' in opisu poti do ugotovitve, da je 'zračni juriš' oz. 'Air Assault' pravzaprav meni že poznani helikopterski desant. Obenem sem prikazal tudi zmedo, ki (je) vlada(la) na področju prevajanja oz. prirejanja angleškega vojaškega izrazja v slovenščino.

Tretje poglavje z dolžini primerno zgovornim naslovom 'Oris geneze zračnega juriša skozi zgodovino delovanj in poimenovanj ameriške 101. divizije' je predstavitev sodelovanja pehote s helikopterji od začetne posamične sanitetne rabe do vse bolj množičnih prevozov in na koncu bojne rabe na vseh delih sodobnega bojišča brez izrazite fronte in varnega zaledja.

Najobsežnejše je četrto poglavje o načrtovanju zračno-jurišnih operacij, razdeljeno na dve podpoglavji.

Vsebino prvega lepo povzema njegov naslov 'Lastnosti ameriške zračno-jurišne namenske skupine'. Drugo, naslovljeno 'Načrtovanje zračnega juriša', pa skozi svojih pet podpoglavij – ki sledijo uvodnemu opisu procesov, s katerimi se načrtovanje začne in kaj ga spremlja – predstavlja in opisuje prav toliko načrtov, potrebnih za izvedbo ofenzivnega delovanja z uporabo zračno-jurišnih sil.

V petem poglavju 'Podpora in okrepitve ameriške AATF' je najprej predstavljen njen netransportni helikopterski del z opisom nalog, najprimernejših za posamezen tip zrakoplova. Nato so predstavljeni tako klasični pehotni kot posebni padalski izvidniki, imenovani 'stezosledci'. Dalje je orisana uporaba klasične in raketne artilerije, sanitetno-helikopterskih zmogljivosti in enot za podporo delovanja. Poglavje je zaključeno z opisom dolžnosti in odgovornosti na nivoju voda.

V šestem poglavju z naslovom 'Bojne operacije ameriške AATF' je predstavljen širok izbor različnih načinov koristne uporabe helikoptersko-desantnih sil tako v napadnem kot v obrambnem delovanju s posebej izpostavljenim delovanjem v pogojih radioaktivne kontaminacije, skladno z aktualno ameriško doktrino možnosti uporabe taktičnega jedrskega orožja.

'Usposabljanje pešakov za zračni juriš v ZDA' je naslov sedmega poglavja, v katerem je predstavljen program tečaja/šole zračnega juriša, v katerem si pripadniki kopenske vojske lahko pridobijo znanje in pooblastila za delovanje v zračno-jurišnih operacijah.

Zaključno osmo poglavje predstavlja moje ugotovitve, ocene in predloge, nanašajoče se na vprašanja (bodočih) možnosti usposabljanja za in samega izvajanja zračnih jurišev.

2. OPREDELITEV NASLOVNIH POJMOV

Pred razpravljanjem o pehotnem vodju v zračno-jurišnih operacijah je najprej potrebno opredeliti osnovne pojme.

2.1 PEHOTNI VOD

Za splošno znani 'pehotni vod' zadostuje razlaga, da tako imenujemo tisto najmanjšo enoto kopenskih sil, ki se bojuje peš ali iz vozil in ji že poveljuje častnik – (pod/nad)poročnik –, njenih 26-50 pripadnikov pa je največkrat razdeljenih na dve do štiri sekcije oz. oddelke.

2.2 ZRAČNO-JURIŠNE OPERACIJE

Pri določitvi ustrezne opredelitve 'zračno-jurišnih operacij' je nekaj navideznih težav. V slovensko-angleškem vojaškem priročnem slovarju je pojem 'juriš' preveden kot »*assault (aslt); rush; single rush; storm*« (Furlan in Mahnič 1999: 26), 'operacija' kot »*campaign; operation*« (Furlan in Mahnič 1999: 110), pridevnik 'zračen' pa kot »*airborne (abn); air*« (Furlan in Mahnič 1999: 119), pri čemer je ustrežnejša druga možnost, saj je dalje 'zračna jurišna brigada' prevedena kot »*air assault brigade (AAB)*«.

Zračno-jurišne operacije so v angleščini torej *Air Assault Operations* in, če prevedem, o njih v ATP 41A (1-2) piše: »V ameriški kopenski vojski uporabljajo izraz *Air Assault* za opis zračno premičnih operacij. Zračno jurišna formacija uporablja svoje helikopterje kot popolnoma vključene vire za zagotavljanje mobilnosti svojim kopenskim silam, vključno z njihovo bojno podporo in silami za zagotovitev bojevanja, in da priskrbi ognjeno moč. Velikost zračno jurišne formacije in njen popoln razpon zmogljivosti ponujata moč in prožnost za izvedbo širokega izbora nalog.«

Marinci enako ob – oz. bolje znotraj – *heli(copter)borne operations* poznajo *heli(copter)borne assault*, ki je v prevodu definiran kot »izkrcanje sil iz helikopterjev na ali ob ciljno območje z namenom zasedbe ali nadzora ciljnega območja in razporeditve enot za delovanje zoper sovražne sile.« (MCWP 3-11.4 J-5)

V Angleško-slovenskem vojaškem terminološkem slovarju (Brinc in dr. 2006: 119) so *helicopter assault forces* prevedene kot 'helikopterske jurišne sile'. V razlagi pa piše, da je to »namenska organizacija, ki združuje helikopterje, enote podpore in desantne enote za izvedbo helikopterskega desanta«.

Zračni juriš torej ni nič drugega kot dobesedni slovenski prevod angleškega izraza za helikopterski desant, priredbo ruskega *vertoletnyj desant* (Antill 2012).

Marinčič je leta 1995 v svoji Taktiki pehote I še opisoval in primerjal padalski in helikopterski desant¹.

¹ Omenil je tudi pomorski desant, ki ga edinega najpogosteje poimenujemo z izvirno slovenskim izrazom 'izkrcanje' – ki je v slovensko-angleškem vojaškem priročnem slovarju (Furlan in Mahnič 1999: 23) napačno preveden kot *invasion*, torej invazija.

Furlan pa je leta 2006 že uporabljal besednjak po standardih Organizacije Severnoatlantske pogodbe – NATO –, tako da je razlikoval (letalsko-padalski) zračni desant in (helikopterski) zračni manever. Slednjega je opisal kot »aktivnost, pri kateri bojne sile in njihova sredstva s pomočjo zrakoplovov izvajajo manever nad bojiščem. Namen manevra je bojno delovanje na tleh. Zračna premičnost (*air mobility*) zagotavlja kopenskim silam dodatno razsežnost bojevanja. Zračnega manevra ne smemo zamenjevati s premikom po zraku (*air movement*), kjer gre za prevoz enot po zraku in prevoz oskrbe in opreme z ene lokacije na drugo, kar ni nujno povezano s takojšnjim bojnim delovanjem.« (Furlan 2006: 165)

Za konec naj ponudim še popravke zavajajočih razlag dveh gesel osnutka Angleško-slovenskega vojaškega terminološkega slovarja:

Helikopterski desant; zračni juriš; zračno-jurišna operacija za *air assault (operation)* z razlago: Delovanje, pri katerem jurišne sile (bojne, bojna podpora in sile za zagotovitev delovanja) z uporabo ognjene moči, premičnosti ter s popolno vključitvijo helikopterjev na tleh ali v zraku izvajajo manever pod kontrolo poveljnika zračnih ali kopenskih sil. Namen delovanja je izvedba napada in uničenje sovražnika ali zavzetje in obvladovanje ključnega zemljišča. (prirejeno po Brinc in d. 2006: 7)

Desantni zrakoplov; zračno-jurišni helikopter/konvertiplan za *assault aircraft*, z razlago: Oborožen zrakoplov za premik jurišnih enot in/ali tovora na ciljno območje.« (prirejeno po Brinc in d. 2006: 26)

Prvi opis je namreč nedosleden prevod gesla 'air assault operation' iz FM 1-02 (1-5), ki ga kot opis zračno jurišnih operacij vsebujejo tako FM 90-4 (1-1) iz leta 1987 kot njegova novejša izdaja v obliki ATTP 3-18.12 (1-1) iz leta 2011 in sočasen priročnik za tečaj zračnega juriša (101st 2011: 1-30).

Drugi opis pa se nanaša na desantni helikopter (oz. konvertiplan, kot je Bell/Boingov V-22 "Osprey") in ne na jurišno letalo, ki se v angleščini imenuje *attack aircraft* oz. *strike aircraft*, če gre za večnamensko ali v osnovi lovsko letalo v tej vlogi.

3. ORIS GENEZE ZRAČNEGA JURIŠA SKOZI ZGODOVINO DELOVANJ IN POIMENOVANJ AMERIŠKE 101. DIVIZIJE

Ideja o zračni premičnosti izhaja iz 2. svetovne vojne. V tistem času so oborožene sile uporabljale jadralna letala in padalce za delovanje po načelu 'udari in z(a)drži' – do prihoda okrepitev/pomoči po tleh –, skladno s takratno taktično premičnostjo enot. (Hagen 1998: 6)

V omenjenem času je bila ustanovljena ameriška *101st Airborne Division*, tj. 101. padalska divizija. Njena 2. večja operacija, imenovana 'Market Garden', je bila skladna z gornjim opisom: Padalci so z desantom 17. decembra 1944 prevzeli nadzor nad belgijskim mestom Bastogne, križiščem pomembnih cest. Iz obstreljevanega mesta so nato brez okrepitev in oskrbovanja odbijali nemške napade vse do prihoda kopenskih sil 26. decembra. (GS 2011)

Z izumom zanesljivo vodljivega helikopterja pa se je lahko ta taktika spremenila v bolj razgiban "udari in udari in udari" način zaporednih napadov. (Hagen 1998: 6) Tako je bil na začetku 1960-ih let, tik pred vietnamsko vojno, testiran koncept prevažanja vojakov – niti ne bi bilo nujno, da so bili izurjeni padalci –, zalog in opreme s helikopterji na bojišče. Od tam pa že med bojem najprej ranjence in nato še preostalo nazaj v zaledje. Vse na podlagi dobrih ameriških izkušenj z medicinsko-evakuacijskimi – MEDEVAC – helikopterji v korejski vojni.² Novozgrajeni helikopterji UH-1 'Iroquis' – bolj znani kot 'Huey' – so lahko v džungelski bližinski boj tako ponesli oddelek lahke pehote. Bojni krst je ta "zračna konjenica" doživela v bitki v dolini La Drang novembra 1965. (Hagen 1998: 6-7; Baillergeon in Sutherland 2009a)

Istega leta se je začel tudi postopen premik 101. divizije iz ZDA na vietnamsko bojevališče, zaključen leta 1967. V naslednjem letu so ji bili pridodani helikopterji za prevoz vojaštva, zalog in opreme, tako da je postala po strukturi, nato pa še po dodatnem imenu v oklepaju, zračno premična enota. (GS 2011)

S sledečo vključitvijo še novo izumljenih – sprva le letečih topnjač, kasneje oboroženih tudi s protiklepnimi (vodljivimi) raketami – jurišnih helikopterjev, pa je postala divizija zračno-jurišna. To se je uradno potrdilo 4. oktobra 1974 s preimenovanjem v 101. padalsko (zračno-jurišno) divizijo. Njeni pripadniki se od takrat niso več usposabljali za padalce, tako da je staro ime ostalo le zaradi nadaljevanja spoštovane tradicije enote. Namesto padalskih so začeli nositi oznake zračno premičnih sil. Januarja 1978 so bile tudi omenjene oznake preimenovane v zračno-jurišne. (GS 2011)

Sicer v jugovzhodni Aziji še ni bil izrabljen ves potencial sodelovanja pehote s helikopterji. Američani so si namreč izbirali skoraj izključno le taktične cilje, predvsem premik v stik in ohranjanje vzpostavljenega stika s sovražnikom. Zračno premične sile takrat še niso delovale daleč v sovražnikovo zaledje. (Hagen 1998: 8)

Nato pa kljub nadaljnjemu razvoju, ki je sledil hitremu tehnološkemu napredku, potrebi po večjem učinku na bojišču, spremembam zmogljivosti sovražnikov ZDA in raznolikemu zemljišču, na katerem so se oborožene sile ZDA z njim nameravale spopasti, 101. divizija kar nekaj časa ni imela aktivne operativne vloge. (Hagen 1998: 7)

Novo udejstvovanje so njeni pripadniki dočakali šele v obeh vojnah ameriških koalicij z Irakom na začetku zadnjega desetletja 20. stoletja in prvega desetletja 3. tisočletja. Celo vodilno vlogo pa je divizija leta 2008 prevzela v COIN operacijah na prostranem, goratem vojskovališču v Afganistanu. (GS 2011)

² Američani so zagotovo skrbno spremljali tudi uspešno francosko uporabo helikopterjev v Alžiriji.

4. NAČRTOVANJE ZRAČNO-JURIŠNIH OPERACIJ

4.1 LASTNOSTI AMERIŠKE ZRAČNO-JURIŠNE NAMENSKE SKUPINE

Zračni juriš je navpično-obhodni napad (*vertical envelopment*), izveden za dosego položajne prednosti, za obkolitev ali odvrnitev sovražnika, ki se je ali pa se ni zmožen operaciji zoperstaviti. Poveljnik si prizadeva, da bi sovražnika presenetil in bi bilo izkrcaje nemoteno. Vendar pa morajo biti jurišne sile pripravljene na odpor. Na taktičnem nivoju se navpično-obhodni napad osredotoča na zasedbo ozemlja, uničenje določenih sovražnikovih sil in zaprtje sovražnikovih umičnic. (ATTP 1-1)

V ZDA je le 101. divizija zmožna sama izvesti ZJ. Sicer imajo že bataljoni dovolj ustreznih ljudi za izpeljavo ZJ, a niti brigade nimajo za to potrebnih zrakoplovov. Tako se za izvajanje ZJ navadno organizira nalogi primerna namenska skupina (v nadaljevanju: AATF), ki je pri Američanih v osnovi brigadna bojna skupina s pridodanimi helikopterji. (ATTP 1-2)

V vseh ameriških brigadah se zato usposablja v napadu z ZJ zavzeti in zadržati ključno zemljišče ter – hitro ali načrtovano (Baillergeon in Sutherland 2009c) – prebijati sovražnikove ovire oz. obrambne položaje. V obrambi pa okrepiti ogroženo enoto in koncentrirati sile za delovanje na odločilni točki območja delovanja za zmagovito premoč. (ATTP 1-3)

Pri oblikovanju AATF je dobro upoštevati (ATTP 1-4,1-5):

- Zgodnje formiranje in ohranjanje taktične celosti enot, ki omogočata jasno linijo poveljevanja, usklajenost in kohezijo,
- razpoložljivost helikopterjev, ki na območje pristajanja (v nadaljevanju: LZ) v prvem prevozu dostavijo zadostno kombinacijo sil in sredstev za zasedbo in zadržanje LZ in
- zadostna zmožnost vzdrževanja do konca naloge ali le prihoda okrepitev v obliki naslednjega prevoza ali kopenskih sil.

AATF je zelo učinkovita, če ima sovražnik omejene komunikacije in nima ne zračne prevlade ne učinkovite zračne obrambe (v nadaljevanju: ZO). Njeno delovanje ni dolgotrajno, daje pa prednost s presenečenjem in premičnostjo. Uporablja se v nalogah, ki zahtevajo (ATTP 1-5):

- Hiter premik ali koncentracijo moči,
- uporabo prilagodljivosti in hitrosti in
- pridobitev ali ohranitev pobude.

Osnovni oziri načrtovanja in izvedbe so (ATTP 1-5):

- Izraba noči oz. vremenskih razmer, ki slabijo opazovanje, a omogočajo let,
- prioriteta ognjene podpore in delovanje po celotni poti,
- hitrost in doseg premika se pehoti zelo povečata in
- s čimprejšnjim opazovanjem in nadzorovanjem tudi iz zraka izvesti obveščevalno pripravo bojišča.

AATF je zmožna (ATTP 1-5, 1-6):

- Napasti iz katerekoli smeri, tudi izven območja delovanja, mimo ovir in sovražnikovih položajev, tudi na območje, ki je sicer po tleh nedostopno,
- takoj izkoristiti taktično priložnost in zadrževati tako v obrambi kot v napadu,
- biti odzivna rezerva oz. sile za delovanje na taktično odločilni točki in
- zavajati z lažnimi vrinjenji.

AATF omejujejo (ATTP 1-6):

- Vremenski pogoji,
- ZO in elektronsko bojevanje (v nadaljevanju: EW),
- počasnost pehote po izkrcanju iz helikopterjev,
- razpoložljivost območij pobiranja (v nadaljevanju: PZ) in pristajanja te zračnih poti,
- lastne zmožnosti jedrske, radiološke, kemične, biološke (v nadaljevanju: JRKB) zaščite in dekontaminacije,
- visoka in hitra poraba goriva in streliva in
- razpoložljivost podpornega ognja, vzdrževalnih kapacitet in sil za (za)varovanje.

AATF je občutljiva na (ATTP 1-6):

- Letalstvo in ZO, saj jo med premikom ogroža že malokalibrski ogenj,
- JRKB pogoje/kontaminacijo,
- napad s tal, zraka ali artilerijski ogenj med natovarjanjem in raztovarjanjem bremen in
- motenje ter dr. elektronsko bojevanje.

Kar zadeva poveljevanje in nadzor (v nadaljevanju: C²), je poveljnik pehotnega voda (v nadaljevanju: PV) lahko kvečjemu na taktičnem poveljniškem mestu na LZ ali organizator na PZ. Ukazi in načrti navadno centralizirano vodenih ZJ so čimbolj preprosti, večkrat preigrani, vključno s scenariji za neželene "Kaj če ..." primere. Taktično razpršeni ključni poveljniki pa izkoriščajo tudi vsa razpoložljiva sredstva C². Izvedba pa je agresivna in decentralizirana, za kar najboljšo odzivnost na priložnosti in grožnje. (ATTP 1-8–11)

Prijateljski ogenj se preprečuje z učinkovitim pozitivnim – razpoznava in sledenje – in postopkovnim nadzorom ter delitvijo zračnega prostora (v nadaljevanju: ZP). S sledečimi kontrolnimi prvinami za varen let se sicer bolj kot pehota ukvarjajo piloti (ATTP 1-13 –14):

- Višine leta,
- smeri, koridorji, osi³, poti leta in prepovedana območja in
- zračne nadzorne in komunikacijske kontrolne točke.

4.2 NAČRTOVANJE ZRAČNEGA-JURIŠA

Če je časa dovolj, se – ob prepustitvi 2/3 le-tega podrejenim za njihovo načrtovanje in preigravanje – po izboru najboljše od možnih različic delovanj, izdelanih na podlagi analize ključnih spremenljivk (v nadaljevanju: METT-TC), obratno načrtuje 5 načrtov (ATTP 2-1, 2-2):

- Načrt delovanja na tleh (1. brigada 2004: 3), imenovan tudi kopenski taktični načrt,
- načrt izkrcanja,
- načrt zračnega premika,
- načrt naložitve, imenovan tudi načrt natovarjanja in
- načrt priprave.

Pogosto časa ni dovolj, zato se izvede postopek hitrega odločanja in usklajevanja – RDSP. Želeni rezultat le-tega je ena sama pravočasna in učinkovita rešitev, skladna s poveljnikovo namero in sprejemljive stopnje taktičnega tveganja⁴. (ATTP 2-4)

³ Koridor leta seže 200-300 m v vsako stran in je 150 m nad in pod predvideno višino leta. Os leta pa nima rezervirane višine. (Baillergeon in Sutherland 2009d)

⁴ Le padalske operacije so bolj tvegane zaradi daljših razdalj in očitnih pristajališč, lahko pa se zgodi tudi, da padalci ne morejo do na čistino odvržene opreme. (Baillergeon in Sutherland 2009c)

Enote dobijo v pripravljalnem ukazu za ZJ sledeče informacije za načrtovanje (ATTP 2-6):

- Poveljnikovo shemo manevra na tleh,
- oceno velikosti sovražnika, ki bo tako napaden,
- verjetna PZ in LZ,
- poveljnikovo namero o številu prevozov in splošno časovnico in
- začetno oceno o številu potrebnih jurišno-izvidniških helikopterjev.

Pod kasnejše *Air Mission Brief*, tj. napotke za zračno nalogo, se razume štabno izdelavo in predstavitev naslednjih dokumentov (ATTP 2-6 – 2-15):

- Tabel zračnih premikov,
- diagramov PZ,
- diagramov LZ,
- grafičnih shem manevra za pilote,
- komunikacijskih tabel,
- tabel poti in
- kontrolnih seznamov izvedbe.

Zatem naloge preigravajo tako pehota kot letalci. Poudarek je na kontrolnih in usklajevalnih ukrepih ter postopkih ob "Kaj če ..." neželenih dogodkih. (ATTP 2-15)

Ta čas se tudi že lahko izviduje, kar spada k delovanjem za oblikovanje razmer. V tem oziru je pomembno vedeti, da je tudi sam ZJ lahko le način za oblikovanje razmer, npr. ko četa zasede in zavaruje most te tako podpre odločilen napad bataljona. Enako se ugodnejše razmere za izvedbo ZJ lahko oblikuje z drugimi silami: kopenskimi, izvidniškimi, jurišnimi zrakoplovi, brezpilotnimi zrakoplovi, artilerijo, motilnimi sistemi ... vse za zmanjšanje taktičnega tveganja na sprejemljivo raven. (ATTP 2-16 – 2-17)

Razmere se mora stalno preverjati, uporaba izsledkov pri odločanju pa upoštevati možne spremembe zaradi vmes pretečenega časa. Zadnji tak usklajevalni sestanek se navadno odvije blizu poveljniškega mesta za nadzor PZ. Na njem se predstavi končni opis lastnih sil, zemljišča, vremena in sovražnika. (ATTP 2-17)

Če je zaradi neugodnih razmer dosežen kateri od predhodno določenih kriterijev za preklic, se (ATTP 2-19 – 2-20):

- Najprej ukaže odlog ZJ, torej se čaka, da se razmere izboljša(jo),
- kadar časa za čakanje ni oz. le-to ne bi izboljšalo razmer, se skuša iti po drugi poti,
- ob izčrpanju gornjih je še zadnja možnost preklic:
 - Lahko le ZJ kot načina za izvedbo naloge,
 - lahko pa poveljujoči AATF prekliče tudi celotno nalogo.

Dejavniki, iz katerih izhajajo kriteriji za preklic, pa so (ATTP 2-20):

- Vreme – zrakoplovi so namreč občutljivi na točo, sneg, močnejši veter, prašenje, piloti pa imajo lahko težave še z vidljivostjo,
- razpoložljivost zrakoplovov⁵ in zagotavljanje nujno potrebne bojne moči,
- (astronomski) čas – možnost nočnega letenja in izvedbe ZJ z uporabo nočnogledov nudita taktično prednosti tako oboroženim silam ZDA kot SV,
- pomembnost naloge v širši strategiji in
- sovražnik – s svojo zmogljivostjo in aktivnostjo na območju delovanja.

⁵ Letala so bolj vzdržljiva od helikopterjev v smislu razpoložljivosti – zaradi manjšega števila okvar. (Baillergeon in Sutherland 2009č)

4.2.1 Načrt delovanja na tleh

Načrt za izvedbo dobljene naloge je osnova, zaradi katere se ZJ sploh izvede. Je kot siceršnje taktične zamisli, le da skuša kar najbolje izrabiti hitrost in premičnost razpoložljivih helikopterjev – po možnosti za dosego presenečenja. Ključno v njem je (ATTP 3-1):

- Z namensko organizacijo sil maksimirati bojno moč za izkoriščenje presenečenja,
- hitro doseči začetni cilj – če se ne da skoncentrirati toliko moči na LZ, da lahko odbije napad premičnih sovražnikovih sil, naj se izkrca in združi dlje od cilja in nato napade,
- pravilno razporediti logistična sredstva za vzdrževanje do prihoda sledečih sil.

O ukazu za zračno-jurišno operacijo je v ATTP 3.18-12 (3-1 – 3-3) predlagano, da naj:

- Nekaj stavkov izjave o poslanstvu odgovori na klasičnih 5 vprašanj – kdo, kaj, kje, kdaj, zakaj [počne],
- bo poveljnikova namera podana čim prej in naj zgoščeno opiše, kaj naj se naredi v odnosu do ETT-TC,
- bo v zamisli operacij (ekvivalentu taktični shemi manevra) predstavljeno, kako podrejene enote sodelujejo za izpolnitev poslanstva, zaporedje dejanj do dosege končnega stanja s pomočjo odločilnega, delovanja za oblikovanje razmer in podpornih operacij,
- bodo naloge podrejenih enot spisane po namenskih sklopih, torej pod premik in manever, ognje, oskrbo oz. C² ...).

Za uspeh je pomembna zračno-kopenska integracija, ki se dosega prek (ATTP 3-4):

- Poznavanja zmožnosti in omejitev zračnih in kopenskih sil,
- uporabe SOP, sobivanja, skupnega usposabljanja, C² in
- optimalne uporabe razpoložljivih sredstev, tehnik in koncentracije njihovih učinkov za usklajenost.

Za delovanje zrakoplovov v bližinskem boju – CCA – oz. kot neposredna zračna podpora – CAS – je nujna direktna komunikacija med piloti in silami na tleh. Tako se pilotom sporoča lokacije prijateljskih in sovražnikovih sil ter uredi sprostitev potrebnega dela ZP. Letalski element pa obvesti poveljnika na tleh o številu in tipu helikopterjev in oborožitve ter o času, v katerem ga bodo lahko podpirali. (101st 2010: 2-6; ATTP 3-5)

Piloti nato navadno skušajo napasti sovražnika z boka, da prijateljske sile ne občutijo padajočih tulcev nabojev oz. zračnega vrtinčenja helikopterskih rotorjev. Opazovalec s tal letalcem podaja popravke v obliki smeri po osminah neba⁶ in razdalje v metrih. Po napadih poveljnik na tleh na podlagi od letalcev podane ocene bojne škode – BDA – odloči, če je potreben še kak nalet, dokler zrakoplovi še imajo gorivo in strelivo. Če to ne zadostuje, lahko napade druga skupina, v kolikor je na razpolago, saj bi do ponovnega prihoda prve minilo preveč časa. (ATTP 3-5 – 3-9)

CAS lahko uniči, razbije, prikuje sovražnika, ga vznemirja, nevtralizira oz. zadržuje. Z njim se ukvarjajo v štabu bataljona, neposredni talni poveljnik mora poznati le lastnosti in zmožnosti zrakoplovov. (ATTP 3-9)

Zahtevi za CAS sta dve. Prva je načrtovana in urejena z urnikom, drugo pa se izvede na neposredni klic v situaciji, ki je načrt ni predvidel. (ATTP 3-10)

⁶ Sever, severovzhod, vzhod, jugovzhod, jug, jugozahod, zahod, severozahod.

4.2.2 Načrt izkrcanja

Kriteriji za izbiro LZ so (ATTP 4-1, 4-2):

- Da razdalja do cilja ni prevelika, kadar se ne izkrca na oz ob njem.
- prostor – ob ovirah lahko hkrati pristane koliko helikopterjev, nudi masko in kritje?,
- tovor – raztovarjanje pod helikopter obešenega tovora zahteva več prostora,
- nadmorska višina – helikopterji imajo omejene zmogljivosti dviga in lebdenja,
- alternative: za prilagodljivost/prožnost,
- sovražnikova sestava, razmestitev in zmožnosti,
- razpoznavnost iz zraka,
- pristopne in odhodne poti zoper dolgotrajno izpostavljanje sovražniku,
- ga vreme lahko naredi neuporabnega.

Direktno na cilj oz. v njegovo neposredno bližino se ob ključnem razlogu, omejenem času, izkrcava tudi, kadar je poslanstvo AATF orientirano⁷ na zemljišče. Se pa mora ob tem razpolagati s točnimi in aktualnimi vestmi o sovražniku. (ATTP 4-2)

ATTP 3-18.12 (4-2) zagovarja imeti čim manj osnovnih in rezervnih LZ z argumenti koncentracije sil in ognja, lažjega zavarovanja, težjega odkrivanja, centralizacije C², pa še manj vaj je potrebnih za usklajenost.

Vendar so tako zgoščene sile ob odkritju lahek rentabilen cilj za orožja posrednega delovanja. Taktično bolj razpršenim pa je težko določiti tako dejansko številčnost kot težišče.

Dve minuti po vzletu se osveži podatek, ali je LZ mrzlo, torej na njem ni zaznati sovražnikovih sil, ali vroče⁸. V slednjem primeru se poda situacijsko poročilo – SITREP – za odločitev, kako eliminirati ali nevtralizirati tamkajšnje sovražnikove sile, oz. ukazati preusmeritev na rezervna LZ. (ATTP 4-2)

Če pa sovražnik napade po začetem izkrcanju – z daljno/bližnjo zasedo, posrednim ognjem min/granat/raket oz. postavitvijo min in dr. ovir so možnosti (ATTP 4-3):

- Boj po bojnem postopku reakcije na pretečo grožnjo,
- preusmeritev naslednjih serij in
- upočasnitev, lahko s kroženjem na poti do LZ, čeprav je to tvegano zavoljo goriva.

Če je tudi rezervno LZ vroče, se je potrebno odločiti, katero bo glavno za dosego cilja. Le neuspešen boj z bližnjo zasedo je navadno razlog za umik, reorganizacijo in novo izkrcanje na rezervnem LZ. (ATTP 4-3)

Pri izkrcanju na cilju se ob takojšnjem nepričakovano močnem odporu lahko sledeče serije izkrca na rezervnih LZ, od koder se pehota hitro peš prebije dalje. (ATTP 4-3)

Kadar se skuša sovražnika presenetiti, se lahko predhodni ognjeni pripravi tudi odpove. Sicer pa je ta kratkotrajna intenzivna z ozirom na (ATTP 4-4):

⁷ Na zemljišče orientiran cilj izdajajo besede: osvoji (*seize/seise*), zasedi (*occupy*), zavaruj (*secure*). Proti sovražniku orientiran cilj pa uniči (*eliminate/destroy*), očisti (*clear*), premagaj (*defeat*) sovražnikove sile, ovire oz. utrjene položaje. (Baillergeon in Sutherland 2009c)

⁸ Po 'Gold Book', tj. Zlati knjigi, priručniku 101. divizije, njeni pripadniki namesto teh splošno znanih izrazov 'Cold' in 'Hot' uporabljajo 'Ice' in 'Cherry' (101st 2010: 3-6) torej 'led' in 'češnja'. Baillergeon in Sutherland (2009č) sta omenila tudi tretjo – 'toplo' – možnost, a je nista razložila.

- Zavajanje – tolčenje vseh posod ne izda namenov,
- trajanje priprave je med letom 1. serije od točke razvoja (v nadaljevanju: TR) do LZ,
- razpoložljivost – ob velikih razdaljah jo izvajajo le jurišni helikopterji,
- rentabilnost ciljev – če je sovražnik na LZ, se udari po njem, četudi je maloštevilen,
- negativen učinek na LZ zaradi lijakov izstrelkov, padlega drevja ipd. in
- časovnico – v smislu usklajenosti in pozitivnega nadzora.

Najbolje je vzletno formacijo postaviti v obliko izkrcne, da vsi piloti in vodje bremen točno vedo, da kjer so na PZ, bodo tudi na LZ. To je pomembno zoper dezorientacijo pri izkrcanju iz helikopterja, ki se – glede na METT-TC – izvaja na sledeče načine (ATTP 4-5):

- 'Enostranski poklek'

Je tehnika, pri kateri se vojaki po izkrcanju skozi ista vrata posedejo v počep 5-10m od helikopterja za polkrožno varovanje. LZ začno zapuščati razporejeni v klin, ko helikopterji odletijo – če se nanje prej ne odpre ogenj.

Ta tehnika se uporablja na večjih odprtih prostorih, npr. v puščavah. Njene prednosti so lahka C², delovanje namerilcev s helikopterjev po ciljnih na neizkrcni strani, slabost pa počasnost zapuščanja helikopterja in ranljivost enote na posredni ogenj. (101st 2010 3-11)

- 'Dvostranski poklek'

Je povsem enak način, le da vojaki helikopter zapustijo na obeh vratih in tvorijo dva polkroga za krožno varovanje. V kolikor se želi ohraniti skupine istega oddelka na istih bokih helikopterjev, se jih mora naložiti na dva zaporedna. (ATTP 4-6)

Tako zapuščanje helikopterja je najhitrejše in omogoča dobra C². Slabosti pa sta počasno zapuščanje LZ, torej daljša izpostavljenost morebitnemu ognju, in dejstvo, da so izkrcani vojaki v napoto mitralješkim namerilcem na vratih helikopterjev. (101st 2010 3-11)

- 'Enostranski naval z LZ'

Je tehnika zapuščanja LZ, pri kateri se v klin izkrcani klečeči vojaki nemudoma premaknejo od helikopterja v klinu do zbirne točke v bližnjem kritju. Tam začnejo naskok cilja v bližini. Ta metoda se prednostno uporablja, kadar je v bližini gozd, stika s sovražnikom pa se ne pričakuje. (101st 2010 3-9)

Prednosti te tehnike so lahek nadzor, ohranjanje tempa, hitra zapustitev nevarnega območja in sprostitvev LZ, ni potrebno razdeljevati oddelkov med več helikopterjev, namerilci na vratih zrakoplovov pa lahko delujejo po ciljnih na neizkrcni strani. Edina slabost je ranljivost pehote na neposreden ogenj pri premiku z LZ. (101st 2010 3-9)

- 'Dvostranski naval z LZ'

Za hitrejše od različic, zahteva predhodno razdelitev oddelka med dvoje bremen, tako da njegovi ognjeni skupini lahko zapustita helikopterja skozi vrata na isti strani. Pri počasnejši varianti pa so oddelki vsak v svojem helikopterju, a ga križno zapustijo le skozi leva oz. skozi desna vrata. Temu se lahko prilagodi tudi razporeditev helikopterjev, da je pot premika klina v kritje čim krajša. (101st 2010 3-10)

Prednost hitrejše od različic te metode je v hitrosti izkrcanja in izpraznitve LZ ob polovični izpostavljenosti posrednemu ognju, a je zahtevnejše za načrtovanje, izguba enega od helikopterjev prizadene po dva oddelka, večja je tudi izpostavljenost neposrednemu ognju, ker so namerilcem na helikopterjih v napoto izkrcani vojaki. (101st 2010 3-10)

Po Zlati knjigi (101st 2010 3-14) poslovenjen in prirejen postopek na vročem LZ pa bi bil:

- **P** rikuj sovražnika, prikrij svoje,
- **O** genj prekini ob prihodu naslednjega serije,
- **N** adrejenemu poročaj,
- **O** ceni situacijo: nadaljuj, preusmeri, prekliči, evakuiraj žrtve,
- **S** ovražnika osami in potolči z ognjem in manevrom.

4.2.3 Načrt zračnega premika

Pri izbiri zračne poti, ki poteka po kar najkrajši razdalji od PZ prek začetne točke, TR in zračnih kontrolnih točk – ACP – do LZ je potrebno upoštevati (ATTP 5-1, 5-2):

- Stanje in dogajanje na tleh: oviranje (navajanja) ognja, izogibanje pozidanemu,
- razpoložljivo ognjeno podporo in
- kritje zemljišča, vremena in časa.

Načini leta helikopterjev so (ATTP 5-3):

- "Nad krošnjami" (ang. *nap-of-the-earth*), ki je najbolj prikrit način, zato se uporablja najbližje sovražniku. Je naporen za pilota, ki stalno spreminja hitrost in višino leta,
- „brisani let“ (ang. *Contour*), pri katerem se oviram na poti prilagaja le višina leta in
- nizko letenje, ki v nizki stopnji ogrožanja ohranja razmeroma stalni hitrost in višino.

Ognjena podpora v tej fazi vključuje postopke zatiranja sovražnikove zračne obrambe – SEAD – z uporabo razpoložljivih sredstev iz nabora (raketne) artilerije, (brezpilotnih) letal, helikopterjev, proti radarskega in proti komunikacijskega motenja ter uničevanja in dr. oblik EW z različno velikim ciljnim območjem ... (ATTP 5-3)

Poveljnik talnega manevra sodeluje v načrtovanju SEAD v sklopu procesa bojnega odločanja, pri katerem se upošteva (ATTP 5-4):

- Zračno pot in hitrost,
- sovražnikovo protiletalsko artilerijo – položaje in doseg ob upoštevanju načina navajanja in vplive zemljišča in
- prijateljsko artilerijo – razpoložljiva sredstva, položaje, frekvence in klicne znake.

S SEAD se prav tako lahko zavede sovražnika v razmeščanje stran od zračnih poti. Izvaja se tako po urniku kot na zahtevo in se predhodno preigrava za usklajenost. Kot dobra načrtovalna ocena hitrosti helikopterskega prevoza so v ATTP (5-4, 5-5) navedeni 3 km/min.

Varnost ZJ se ne zagotavlja le tako, da transportne helikopterje spremljajo jurišni. Območje delovanja lahko tudi 72 ur prej začno nadzirati brezpilotna letala. Izvidniški helikopterji pa poletijo le malo pred prvo serijo preverit pot in javit zadnje informacije. Nato lahko nudijo zavarovanje ali pa se premaknejo proti naslednji fazni črti. (ATTP 5-5)

Med izvajanjem poveljnik v zračni nalogi – AMC – prevzame operativno poveljevanje nad zračnimi silami in iz svojega helikopterja nadzira časovno usklajevanje, ognje med letom in začetek ter prestavitev pripravljalnih ognjev. (ATTP 5-6)

Tabela zračnega premika, delo načelnika S-3 in letalskega častnika za zveze (ATTP 5-6):

- Vsebuje dodelitve zrakoplovov s številom in vrsto helikopterjev vsake serije oz. vala,
- določa odhodno točko, pot do in iz PZ, čas natovarjanja, vzleta in pristanka in
- po potrebi vsebuje še urnik točenja goriva.

4.2.4 Načrt naložitve

Tudi načrt naložitve mora biti del združenih preigravanj AATF. Zagotavlja, da so na podlagi četnih in nižjih tabel zračnega prevoza na prave helikopterje naloženi ustrezni vojaki, oprema in zaloge. (ATTP 6-1)

Kriteriji izbire osnovnih in rezervnih PZ so – poleg deloma tudi na usposobljenost pilotov vezanih naklona, hitrosti vetra in razmika med helikopterji (ATTP 6-1, 6-2):

- Število – da se izogne koncentraciji sil,
- velikost – da je prostora dovolj za vse helikopterje in tovor,
- bližina do vojakov – da ne gredo v boj že trudni,
- dostopnost – z dostavnimi vozili,
- ranljivost na napad, ki je odvisna od kritja in maske ter očitnosti izbire in
- pogoji – zlasti tip podlage, ovire in možnost vetrovnih nanosov.

Iskanje lahko odpravi uporaba (prednjih izpostavljenih) oporišč. (ATTP 6-2)

Delo izvršilnega častnika, ki organizira, usklajuje in nadzira PZ, vključuje (ATTP 6-2):

- Oblikovanje nadzorne skupine, ki očisti in zavaruje PZ in jo ob sestavljajo ob njem še:
 - Najvišji podčastnik,
 - vodje izkrčnih oddelkov, ki vodijo natovarjanje od mest za pregled do pripravljanih mest na PZ, ko so pregledani in odobreni za natovarjanje,
 - skupine talnih posadk, ki vizualno vodijo pilote med natovarjanjem helikopterjev. Za helikopterje SV so dovolj pripadnika za navezovanje in navajanje helikopterja ter tretji član, ki s posebno palico razelektri helikopter,
 - krizna akcijska skupina iz samih izkušenih (pod)častnikov, strokovnjakov za navezovanje bremen,
 - skupine za zavarovanje, ki zagotovijo ožje varovanje in lahko vključujejo skupine za ZO, če so na voljo,
 - skupine za nadzor zračnega prometa, če so na voljo. Trke helikopterjev lahko sicer preprečujejo tudi ...
 - stezosledske skupine, ki, če so na voljo, nudijo zračno nadzorno svetovanje in navigacijsko pomoč letalcem, urejajo tla in opravljajo JRKB meritve.
- vzpostavitev komunikacij na talni in zračni frekvenci z alternativnima po potrebi,
- načrtovanje krožne zaščite, ki ne ovira prihoda in odhoda vojakov oz. helikopterjev,
- označitev PZ po SOP, vsaj kje naj posamezen helikopter pristane,
- odstranjevanje ovir z PZ,
- izvajanje prednostnega načrta.

Načrt naložitve se uskladi s poveljnikom letalcev, ki tako kot poveljnik AATF in PZ dobi kopijo tabel premika in naložitve. Letalci sodelujejo tudi pri izbiri LZ z nasveti o učinku tal na helikopterje. Veter pa lahko spremeni smer pristajanja. (ATTP 6-2)

Tabela naložitve je spisek oseb in glavnih kosov tovorov za vsak helikopter. Če je čas omejen, vodja bremena spiše svoj seznam ljudi in opreme. Izvod da nadzorni skupini PZ, da se ve, kdo in kaj je na helikopterju, če bi bil le-ta med nalogo izločen iz boja. (ATTP 6-3)

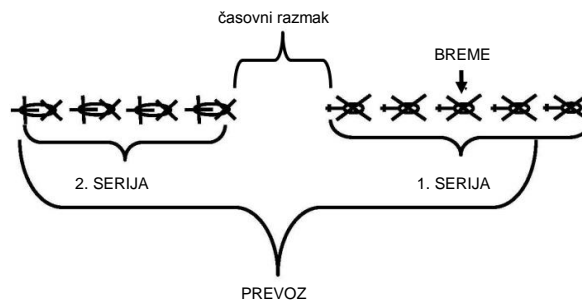
Pri izdelavi tabel se upošteva načela (ATTP 6-3):

- Taktične celosti enot – naložiti skupine/oddelke skupaj in vode v isto serijo,
- taktično natovarjanje – porazdelitev ključnih oseb in orožij med več helikopterjev, da izguba kateregakoli ne pomeni odločilne oslabitve.
- samozadostnost tovorov – da je vsaka enota takoj po izkrcanju že operativna.

Za večji nadzor so zaporedno oštevilčena "bremena" – izraz se uporablja tako za (živi) tovor kot helikopter, ki ga prevaža – združena v serije/valove za premajhne PZ/LZ ali koriščenje več zračnih poti, prevozov. Prvi se opravi, ko se izkrcajo vsa bremena. (ATTP 6-5, 6-6)

Da nujno osebje in oprema vedno prispe pravočasno na cilj, ob morebitnih rezervnih helikopterjih poskrbi tabelarni prednostni načrt. Vsebuje podatke, kaj se lahko raztovori z npr. okvarjenega helikopterja za kasnejši prevoz in kaj mora nujno dalje s prvim razpoložljivim in posledično dalje enako pretovorjenimi naslednjimi helikopterji. (ATTP 6-6)

Slika 1: Prevoz, serija/val, breme

Vir: 101st 2010: 7-1

4.2.5 Načrt priprave

Z načrtom priprave se organizira premik moštva in tovora za ZJ iz pripravljalnega rajona v PZ, oblikovanje PZ in v nadaljevanju opisana opravila. (ATTP 6-6)

Priprave za natovarjanje (ATTP 6-6):

- Dokončanje tabel naložitev,
- preverjanje in priprava opreme za natovarjanje in
- preigravanje natovarjanj in raztovarjanj.

Premik v PZ po urniku, zoper gnečo in ustvarjanje rentabilnega cilja. (ATTP 6-7)

Preverjanje in inšpekcija bremen: Zahteva svoj čas. Tovor se stehta in presežen zbira na mestu za zgrešen tovor. Tam se ga postopoma spravi pod dovoljeno mejo. Nadzorna skupina lahko izvede tudi kritična popravila, čeprav je to dolžnost enot. Tudi pomanjkljivi tovori se namreč do odprave napak nahajajo na predelu za zgrešenega. (ATTP 6-7)

Priprava natovarjanja: Ko je serija nared, jo vodič bremen povede na mesta. Vodje izkrčnih skupin svoje podrejene poučijo o (ATTP 6-7):

- Sedežnem redu,
- postopku vkrcanja/naložitve,
- uporabi varnostnih pasov in
- postopkih med letom in izkrcanjem/raztovarjanjem.

Za izkrcanje vodja bremena potrebuje zemljevid zračne poti vsaj okrog LZ, kompas, z GPS časom usklajeno ročno uro, tabelo zračnega prevoza, skice PZ, LZ in pristajališča, tabelo klicnih znakov in frekvenc talnih in zračnih enot, visokofrekvenčno ročno radijsko napravo ter podatke o stezosledcih⁹ in izvidnikih v ciljnem območju. (101st 2010: 3-1)

⁹ 'Pathfinders' so padalski izvidniki od 2. svetovne vojne dalje. (Baillergeon in Sutherland 2009c)

Med letom nadzira radijski promet in vojake obvešča o časovnici s klici (101st 2010: 3-1):

- »10 minut!«,
- »5 minut!«,
- »Preveri opremo!«,
- »Minuta!«,
- »Izvedi!« (izkrcaje)

in drugimi vestmi o dogajanju. S posadko pa na LZ preveri podatke o lokaciji, načinu in vrstnem redu pristanka. (101st 2010: 3-1, 3-2)

Trifazno zankanje (ATTP 6-8):

- Priprava in opremljanje tovora,
- pregled, za katerega so kvalificirani diplomanti *Pathfinder School*, tj. šole za stezosledce, diplomant certificiranega tečaja za inšpektorje zankanega tovora oz. vsaj specialist *Air Assault School*, tj. šole ZJ. Opremljevalec in pregledovalec istega tovora morata biti ločeni osebi.
- usposobljena talna posadka zapne teme zanke tovora na kljuko pod trupom helikopterja.¹⁰

Enoti za zankanje sta v ZJ navadno dve (ATTP 6-8):

- Podporno/sprejemna z nalogami:
 - izbrati, pripraviti in nadzorovati PZ in LZ,
 - izvzema, pregleda, vzdrževanja in vrnitve opreme za zankanje,
 - priskrbeti osebje za vodenje in nadzor helikopterjev.
- zračna enota z nalogami:
 - opravilne in varnostne uskladitve s podporno skupino, ki ji tudi svetuje glede omejitev teže tovora in primernosti izbranih LZ in PZ,
 - pomagati pri vrnitvi opreme.

Pripadniki skupin za zankanje nosijo ob identifikacijskih kartici in ploščici (t.i. matrikuli), čelado, očala, ušesne čepke in rokavice, gumbe na dolgo rokavnih oblačilih morajo imeti zaprte, eden od njih pa tovari še palico za razelektritev. (ATTP 6-8)

Zapenjanje tovora poteka tako, da signalist navaja helikopter nad tovor. Sledi razelektritev helikopterja na dvižni kljuki, na katero nato pripadnik za natikanje pritrdi teme zanke tovora. Pri raztovarjanju spet signalist navede helikopter na ustrezno mesto, ostala dva pa posredujeta le, če se zanka ne sname sama. (ATTP 6-9)

V sili se talna posadka umakne na predhodno določeno in z zračno enoto usklajeno zbirno mesto. (ATTP 6-9)

¹⁰ V helikopter zložen tovor se dlje nalaganja in razlaga, a – tudi zaradi manjše mase – omogoča hitrejši let in ne zahteva opreme za obešanje. (Baillergeon in Sutherland 2009e)

5. PODPORA IN OKREPITVE AMERIŠKE AATF

Jurišno-izvidniška bataljon (3 čete s skupaj 24-imi "uničevalci tankov" AH-64 'Apache', od katerih se računa, da jih je na voljo 18) in eskadron (3 čete s skupaj 24-imi od 30-ih manjših večnamenskih helikopterjev OH-58 'Kiowa') dajeta zračno-jurišni operaciji ognjeno moč, hitrost in udarni učinek. Brigadni AATF se tako doda helikopterska namenska skupina. (ATTP 7-1)

Uporaba AH-64 v četni velikosti nudi uravnotežene zmogljivosti za (ATTP 7-1):

- Zračno izvidovanje območja delovanja,
- koncentriranje ognja za uničenje mehaniziranih sil velikosti bataljona in
- izvedbo zračnih napadov na treh različnih krajih za ohranjanje stalne prisotnosti.

Če je stalna prisotnost pomembnejša od koncentracije ognja, se AH-64 uporabljajo v parih, a je četa najnižji nivo za načrtovanje in usklajevanje operacij. AMC nadzira helikopterje do konca juriša. Po izkrcanju talnih sil jurišni helikopterji vzpostavijo komunikacijo z njimi in jim nudijo zavarovanje ter neposredno podporo. (ATTP 7-1)

Z zračnim izvidovanjem pred jurišem se (ATTP 7-2):

- Uničuje priložnostne rentabilne cilje,
- preveri primernost zračnih poti in LZ in
- dobi informacije o talnih poteh z LZ do cilja in ciljnem območju.

Ena od treh čet uničuje cilje okrog hladnega LZ, druga nudi ožje, tretja pa širše zavarovanje. Če je LZ vroče, podajo letalci oceno o potrebnem času in sredstvih za njegovo „ohladitev“. Načrtuje se, da je zračna četa zmožna opravljati le eno nalogo naenkrat. Lahko pa preide v drugo, če sta ob vzdržljivi posadki na voljo zadostni količini goriva in streliva. (ATTP 7-2)

Varovanje zračnega juriša, ki ni spremljanje, poteka tako, da (ATTP 7-2, 7-3):

- Gre 1. skupina po poti zračnega juriša, ostale pa po drugih, da ne ovirajo prevozov,
- skupine najprej izvedejo izvidovanje v bližini LZ, prednostno iščejo sisteme ZO in orožja za neposredno streljanje, ki bi lahko vplivala na ZJ,
- dve minuti po vzletu prvega prevoza javijo, koliko časa in sredstev potrebujejo, da bo LZ hladen in
- do prvega izkrcanja imajo prioriteto za neposredni ogenj, nato jo dobi poveljnik izkrcanih sil, prav tako pa se jurišno-izvidniški helikopterji vključijo v talni načrt kot zavarovanje oz. sile za odziv na vse naletele grožnje.

OH-58 jurišno-izvidniškega eskadrona s tremi četami s po 8 od 10-ih helikopterjev, letijo v parih/skupinah, četno ali celo ves eskadron hkrati. Izvidujejo lahko po parih, za zavarovanje pa jih mora biti več skupaj. Z uporabo obeh vrst helikopterjev se najbolje izkoristi njune zmogljivosti – OH-58 za osnovno izvidovanje in AH-64 za nasilnejše oblike. (ATTP 7-3)

Pri načrtovanju uporabe se posveti sledečim značilnostim helikopterjev (ATTP 7-12):

- Vrsta in doseg oborožitvenih sistemov,
- namerilne in navigacijske naprave,
- letalne značilnosti glede na porabo in zaloge goriva ter uporaben tovor,
- druge zmogljivosti in omejitve z upoštevanjem vremenskih razmer in nadmorske višine in
- teža tipičnega tovora.

Izvidniki načrtujejo zračno dostavo in odhod kot za vsako drugo nalogo, le da vključijo še usklajevanje in – če je mogoče – preigravanje s podporno zračno enoto in SEAD. Pred in po dostavi podporni helikopterji izvedejo več lažnih dostav za zavajanje. Če zemljišče ne omogoča pristanka, lahko helikopterje zapustijo s spustom po vrvi, če so usposobljeni za njeno rabo. (ATTP 7-4, 7-5)

Če nimajo nadaljnjih nalog, se jih lahko pobere z načrtovanih običajne, točke v sili oz. točke za primer izgube komunikacije (ko zamudijo dve zaporedni javljanji skladno z ukazi oz. SOP). (ATTP 7-5)

Izvidniki po dostavi lahko (ATTP 7-5):

- Izvidujejo območje za izbor in označitev PZ oz. LZ ali pridobivajo podatke o zemljišču in sovražnikovi razporeditvi na cilju,
- izvidujejo poti, zlasti tiste, po katerih bi sovražnik skušal motiti oz. ovirati premike in
- nudijo zavarovanje z zgodnjim opozarjanjem za boljši odziv talnih sil na grožnje.

Stezosledci so vključeni v načrt šele po zahtevi nadrejenemu poveljstvu. Skupina treh do šestih jih podpira ZJ brigadne oz. nižje ravni z nudenjem pomoči pri usmerjanju in nadzoru zrakoplovov, izbiri, izboljšanju, označitvi ter nadziranju PZ in LZ, izvajajo pa še JRKB izvidovanje in meritve. Na območje delovanja so lahko izkrcani ali spuščeni s padalom oz. po vrvi, najbolje ponoči, najpočasneje pa peš. (ATTP 7-5, 7-6)

Z LZ jih pobere 1. helikopter zadnjega prevoza ali pa ga zapustijo peš. Če zamudijo dve zaporedni javljanji oz. so odkriti, gredo na PZ za izvelek. Če do tega v predvidenem času ne pride, po SOP nadaljujejo s talnim izogibalnim načrtom. (ATTP 7-6)

Za dnevni juriš se stezosledce uporabi le, če se predvideva izboljšanje LZ, v smislu označbe z rdečimi ploščami¹¹ in odstranitvijo ovir, kot so žice, luknje, štori in skale. Po dostavi in ob spremembah poročajo o razmerah. Ponoči pa jih varujejo in jim pomagajo pri delu pridodani vojaki. Njihova osnova komunikacija z zrakoplovi poteka po enokanalni satelitski povezavi, za rezervna radijska zveza pa je v zelo visokem oz. visokem frekvenčnem razponu. Za manjšo verjetnost odkritja in varčevanje z energijo akumulatorskih baterij se poslužujejo terminov za javljanje, v času katerih tudi skušajo odpraviti težave z zvezo. (ATTP 7-6)

Minometi in 105/155 mm havbice se dostavijo na (namenski) LZ oz. v doseg cilja za nudenje bližnjega podpornega ognja oz. dolgotrajnega ognja za onemogočanje sovražnika. Zoper rentabilne cilje je mogoče uporabiti tudi vodene rakete. (ATTP 7-7)

Za brigado je ognjena podpora velikosti bataljona, prilagojena spremenljivkam naloge. Težke havbice so ranljive na sovražnikovo artilerijo, zračne in kopenske napade do prihoda talnih konvojev z vlačilci. Ti se glede na METT-TC lahko tudi dostavijo po zraku, kar je zaželeno. (ATTP 7-7, 7-8)

Načrtovanje artilerijske podpore se začne pri 3,700 granatah za 105 mm ogenj bataljona oz. 1,500 kosov 155 mm streliva, ki se lahko uporablja za (ATTP 7-8):

- Artilerijski vpad: pred zračnim jurišem zoper SEAD oz. rentabilni cilj izven dosega drugih ognjenih oz. premičnih sistemov,
- oddaljeno ognjeno enoto: ognjena priprava LZ in nato bližnja podpora 1. prevozu in
- spremljajočo ognjeno enoto: bližnja podpora izkrcanim silam, saj Američani lahko 105 mm havbico M119 prevažajo v transportnem helikopterju CH-47 'Chinook'.

¹¹ Ponoči pa se take ovire v smeri letenja oz. gledanja označi z rdečimi lučmi. (Baillergeon in Sutherland 2009č)

Helikopterski MEDEVAC po 9-točkovnem zahtevku izvajajo zračno-sanitetne čete poleg kopenskih izvelek. CASEVAC se uporabi, če MEDEVAC ne zmore odstraniti vseh žrtev, ali pa je tveganje čakanja preveliko. Pri načrtovanju je potrebno vključiti (ATTP 7-8, 7-9):

- Evakuacijske poti višjih stopenj zdravstvene oskrbe,
- MEDEVAC osebje na preigravanja, kjer se podučijo tudi o zbirnih mestih in
- ohranitev izpostavljenih oborožitvenih in gorivnih točk – FARP – za AEROMEDEVAC podporo v jurišu sledečih kopenskih operacijah.

MEDEVAC se za zračni juriš podredi AMC, ki priskrbi prost zračni koridor. Po potrebi se ob bojnem zračnem omrežju vzpostavi še evakuacijsko. (ATTP 7-9)

Pri izvedbi MEDEVAC je koristno, da (ATTP 7-9):

- So, če je le mogoče, helikopterji v zavarovanem LZ,
- se po potrebi uporabi jurišno-izvidniške helikopterje za spremstvo in pokrivanje LZ,
- se zagotovi navajanje v LZ in rezervne načine komunikacije in
- zahteve za MEDEVAC filtrira (navadno sanitetni) častnik v poveljniškem helikopterju.

Če ni na razpolago namenskih ali rezervnih helikopterjev, jurišu namenjeni z izvajanjem še evakuacije žrtev zaradi trajanja nalaganja in raztovarjanja hitro porušijo časovnico zračnega premika. Pogost postopek izveleke žrtev je sicer tak, da po ukazu iz AMC zadnja helikopterja naslednje serije po izkrcanju tovora na zbirni točki za ranjence pobereta žrtve in jih po najavi nadzoru v PZ prepeljeta tja na sanitetno točko. Pred koncem ZJ serija zadnjega prevoza lahko enako izvede končno evakuacijo. (ATTP 7-9, 7-10)

Podnevi se LZ označi s ploščami VS-17 oz. na povelje z dimom. Ponoči se uporabi utripajoče ali pa se maha z IR kemičnimi lučmi – ne modrimi ali zelenimi, ker niso vidne z nočnogledi. Druge vire svetlobe se ugasne. Izbere se ravno območje brez razbitin v polmeru 50-ih metrov. Ko helikopter pristane, naj bo ob njem le bolničar z ekipo za pomoč pri tvorjenju. (ATTP 7-10)

Vzdrževanje za brigado izvaja bataljon. Razmerje ostane isto tudi za manjše jurišne sile. Podporne operacije se začno 72 ur pred izvedbo ZJ z usklajevalnim sestankom za zračno nalogo, na katerem se pogovori o (ATTP 7-10):

- Konceptu vzdrževalnih operacij in podpore,
- organizaciji naloge,
- zahtevi za postopek zračne podpore,
- komunikaciji,
- določitvi častnika za povezavo,
- lokaciji vzdrževanja in
- vprašanjih in težavah.

Hitrost oskrbe močno vpliva na bojne operacije. Nujno je optimizirati uporabo helikopterjev in, če je mogoče, izvesti preigravanja z dejanskim natovarjanjem. (ATTP 7-10)

Pri operacijah vzdrževanja je potrebno upoštevati (ATTP 7-11):

- Lokacijo PZ z njegovimi cestnimi dostopi in zavarovanjem,
- velikost,
- načrte ob razlitju pogonskih goriv, olja in maziv,
- bližnje nevarnosti za letalstvo,
- smeri prileta in odleta in
- prehodnost zemljišča v slabem vremenu.

Enote načrtujejo izvedbo zračnih jurišev z zadostnimi zalogami do vzpostavitve dodatne logistike. S-4 AATF je odgovoren za konsolidacijo in določitev prednostnih potreb S-4 podrejenih enot. (ATTP 7-11)

PV pripravijo zaloge za kljukanje na podpornem območju podpornega bataljona brigade pod vodstvom AATF S-4 in častnika za podporo – SPO. Slednji tudi načrtuje oskrbo. Po ugotovitvi potreb se udeleži usklajevalnega sestanka za zračno nalogo, noč pred oskrbo izvede AMB s predstavniki zračne operacije (S-3 ali piloti), S-4 AATF ter podpirane enote in poveljnikom ali izvršilnim častnikom prednje podporne čete. (ATTP 7-11)

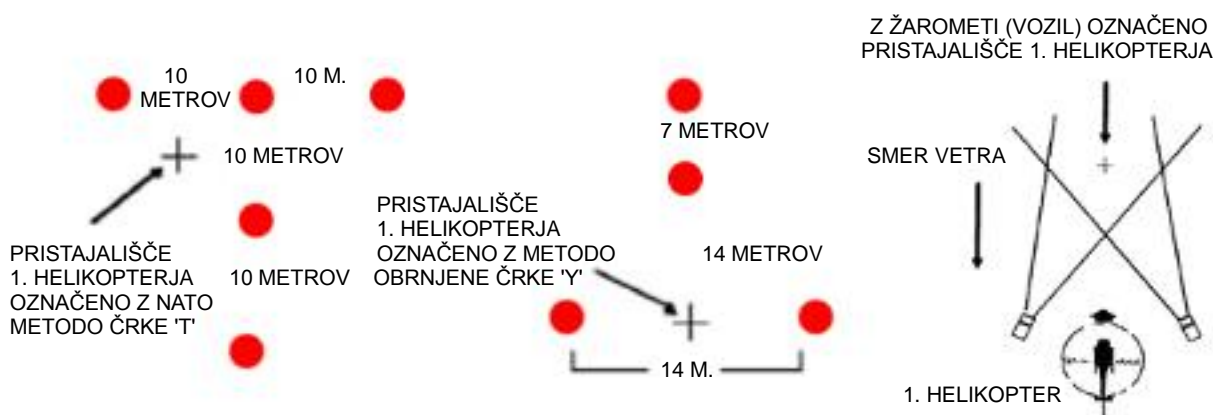
Diagram LZ izdelajo SPO, bataljonski S-4 in poveljnik prednje podporne čete, pri čemer slednja tudi uskladi in predstavi zavarovanje LZ. (ATTP 7-11)

Poveljniki podpornih vodov letijo med nalogami oskrbe v vodilnih helikopterjih. Načrtovanje dotakanja goriva mora omogočiti pravočasno, gladko in stabilno kroženje serij v in iz FARP. (ATTP 7-12)

Dolžnosti v zračno-jurišnih operacijah na vodnem nivoju so sledeče (101st 2011: 1-37):

- PV:
 - Načrtuje operacije in je odgovoren za ne-uresničitev poslanstva,
 - daje napotke in izdaja povelja,
 - izvaja preigravanja in
 - ohranja zvezo s poveljstvom.
- Vodni podčastnik:
 - Vodi vzpostavitev in je odgovoren za PZ,
 - daje napotke vodjem bremen,
 - izdelava in nadzoruje izvajanje prednostnega načrta in
 - (od)pelje se z zadnjim helikopterjem, pred čemer preveri, da je LZ izprazen.
- Vodja bremena (poveljnik oddelka oz. vodja ognjene skupine):
 - Poskrbi, da njegovo osebje pozna svoje naloge in mesto na helikopterju,
 - poskrbi, da so luči oz. signalne plošče na svojih mestih,
 - določi in nadzoruje osebju mesto v obrambnem razporedu (zavarovanju),
 - med letom nadzira vsakogar na helikopterju in
 - poskrbi za varno in hitro zapustitev helikopterja ter njegovo zavarovanje.

Slika 2: Možnosti osvetlitve pristajališč na PZ

Vir: Prirejeno po 101st 2011: 1-49

6. BOJNE OPERACIJE AMERIŠKE AATF

AATF lahko izvede hiter napad za podporo večje enote (FM 90-4 4-1):

- Ob nepričakovanem stiku, za izkoriščenje taktične prednosti,
- ob spremembi načrtovanega napada med izvedbo, z namenom okrepitve šibke točke ali izkoriščenje taktične prednosti,
- ob koncu napada, da izkoristiti uspeh in ohrani zagon in
- v obrambi, ko se z izkoriščanjem priložnosti za napad prevzame pobudo.

Ob uporabi AATF se hkrati izvede več dejanj (FM 90-4 4-2):

- Z ognjem nevtralizira sovražnikove možnosti zoperstaviti se ZJ s prioritetenim uničevanjem ZO,
- koncentracija zadostne bojne moči za premoč na izbranih točkah,
- uporaba dima za prikrivanje helikopterjev med premikom, a ne na LZ in
- usklajevanje zračnega prostora.

AATF lahko izvede načrtovan napad (FM 90-4 4-2):

- Kadar je čas za dodatna sredstva, reorganizacijo in zbiranje obveščevalnih podatkov,
- na cilje v sovražnikovem zaledju ali pa napade z boka oz. od zadaj, zanašajoč se na zemljevide in zračne posnetke in
- z obhodom glavne obrambe, za uničenje artilerijskih, poveljniških, logističnih oz. komunikacijskih ciljev ali za zasedbo ključnega zemljišča v sovražnikovem zaledju.

Če je sovražnik močno oklepljen ali utrjen, se AATF lahko izkrca dlje stran in ga napade skupaj s prijateljskimi mehaniziranimi in/ali oklepni enotami. Zoper obkolitev pa si izbere za izkrcanje zemljišče, ki onemogoča uporabo težjih vozil in uporabi ob jurišnih helikopterjih še protioklepna orožja. (FM 90-4 4-2, 4-3)

Izkoriščanje AATF izvaja tako, da z izogibanjem ali s SEAD podporo ne napade odporniških žepov, temveč ranljiva poveljstva in slabo branjene enote za bojno podporo ter podporo bojevanja. (FM 90-4 4-3)

Zasledovanje/preganjanje umikajočega se sovražnika izvaja tako, da ga skuša zaustaviti in obkoliti, s tem, da zavaruje mogoče CP na sovražnikovi smeri za njegovo zadržanje, medtem ko ga jurišni helikopterji napadajo v boke. (FM 90-4 4-3)

Zavaruj in brani je dvodelna zračno-jurišna operacija, ki zahteva podrobno načrtovanje. Omejena moč samostojnega odpora AATF zahteva hitro povezavo s kopenskimi silami, okrepitve ali evakuacijo. V prvem delu mora z enim samim prevozom zasesti cilj, ki nato navadno postane bataljonsko zračno mostišče s premerom treh do petih km – glede na METT-TC – in s četnimi območji z lastnimi LZ za podporo in evakuacijo, pri čemer najverjetnejšo smer dostopa sovražnika vedno pokriva samo ena, torej se ne deli. Prednostna je zasedba dominantnih točk. (FM 90-4 4-3, 4-4)

Nasilno izvidovanje je za AATF odlična naloga zlasti v proti vstajniškem bojevanju. Na lahko pehotno oboroženega sovražnika lahko vrši stalen pritisk. Mora pa poveljujoči presoditi, če (FM 90-4 4-4):

- Želene informacije odtehtajo tveganje za osebje in opremo,
- se lahko tozadevne podatke pridobi na manj tvegan način v razpoložljivem času,
- s tem ne ogroža nadaljnjih načrtov in
- lahko operacija sploh uspe.

Ugotovljeno šibko točko AATF takoj izkoristi, a ima načrt za umik, če bo sovražnikov odziv premočan. Pri tem se uporabi eno od treh čet, lahko (drugje) tudi drugo, tretjo pa je bolje ohraniti v rezervi, za pomoč pri umiku ostalih dveh. (FM 90-4 4-5)

Za uspešen vpad nujno presenečenje po natančnem načrtovanju na osnovi zanesljivih obveščevalnih podatkov. Pristanek neposredno na cilj se izvede, če (FM 90-4 4-5, 4-6):

- Je tam primerno LZ in ni potrebno dolgotrajno zbiranje in reorganizacija sil,
- sovražnik nima v bližini sistemov ZO ali (oklepno-)mehaniziranih enot oz. vozil za takojšen protinapad,
- cilj ni dosegljiv po kopnem oz. bi tak premik sile preveč izpostavil ognju,
- je presenečenje pomembno in
- izkrcane sile lahko hitro dosežejo premoč.

C² se začne v zraku, nato pa se poveljujoči lahko pridruži eni od izkrcanih enot. Del sil izvaja zavarovanje dostopov in nudi ogenj za onemogočanje sovražnika, podpora enako udari po cilju, napadna prvina pa naskoči cilj in zagotovi zavarovanje specialističnim skupinam, npr. ekipi za razstreljevanje. (FM 90-4 4-6)

Postopke je potrebno predhodno preigravati – tudi v omejeni svetlobi, če bo vpad ponočni. Načrtovan mora biti tudi umik po kopnem, v kolikor helikopterji ne bi mogli izvesti odvoza. (FM 90-4 4-7)

Najprej se navadno odvozi administracijsko in dr. podporno osebje in težko opremo. Za večjo hitrost se uporabi več PZ z nadzornimi častniki. Rezerva v zraku ali v bližini pa se lahko odzove po potrebi za pomoč zavarovanju ali podpre umik. (FM 90-4 4-7)

Naj bolj odzivno zavarovanje nudi ena od enot kot celota. Lastno vkrcanje zavaruje s SRUD in avtomatskim ognjem, pod varovanjem jurišnih helikopterjev lahko tudi z artilerijsko podporo. (FM 90-4 4-9, 4-10)

V obrambi prevladujoče pehotnega sovražnika AATF s hitrimi zračnimi premeščanji in udari polno zaposli že v predpolju, nato se lahko brani daleč v globino s protinapadi iz vseh smeri in v zaledje. Zasedb in dolgotrajnejšega zadrževanja ozemlja pa se načeloma ne poslužuje. (FM 90-4 4-10)

Slika 3: Zračni vpad

Vir: (Prirejeno po) FM 90-4 4-5

Obrambo pred oklepno močnim sovražnikom¹² AATF učinkovito podpira z odločilnim delovanjem na zanje omejevalnem zemljišču, kot so naselja, gozdovi, naklone in ožine. Sicer pa ob varovanju bokov lahko na manj verjetne smeri dostopa po potrebi najhitreje dostavi zadrževalne sile. (FM 90-4 4-11)

Transportne helikopterje se lahko uporabi še za prevoze okrepitev iz in žrtve v zaledje, izvidniške in jurišne helikopterje pa – tudi v navezi s proti oklepnimi silami – kot (premične) lovce na tanke. (FM 90-4 4-11)

Druge taktične naloge, ki jim je AATF lahko kos so (FM 90-4 4-12 – 4-17):

- Spremljanje – zgodnje odkrivanje in opozarjanje, uničenje/odbijanje manjših sovražnikovih sil, zaustavljanje/uničenje večjih z navajanjem ognja dolgega dosega,
- varovanje bokov in hrba divizije oz. še večje enote pred opazovanjem in napadom,
- zaščita – eskadron preleti težaven teren in odkrije sovražnika, ki ga nato uniči sam ali skupaj z eno od brigad divizije, ki nemoteno nadaljuje svoj premik,
- okrepitev enot v boju kot rezerva, s privozom dodatnih protioklepnih zmogljivosti ali poljske artilerije,
- navezava stika – ko odvoz ni mogoč/načrtovan, z uskladitvami komunikacij, razpoznavnih signalov, shem manevra z alternativnim načrtom in (medsebojne) ognjene podpore, poveljevanja po združitvi, izmenjavo tudi informacij o vsaj situaciji, ovirah in nadzornih ukrepih ZO.
- prečkanje reke: izvidovanje in zavarovanje nasprotnega brega (mostišča), prečkanja (tudi s prikrievanjem z zadimljenjem),
- zaledne operacije: zoper zračne in gverilske vdore z nadzorom smeri in primernih mest, ter nalogo takojšnjega odziva, zadržanja in uničenja (samostojno ali po prihodu okrepitev),
- operacije v JRKB razmerah: AATF lahko izvede meritve sevanja in ko je mogoče, z varnim obhodom ovir, nastalih z jedrskim napadom, na območju cilja prepreči sovražniku, da bi izkoristil učinke eksplozije.

Pri načrtovanju prijateljske uporabe jedrskega streliva je potrebno upoštevati učinke svetlobe na vid pilotov, vročine na moštvo in opremo, udarnega vala na helikopter v letu, elektromagnetnega pulza na elektroniko ter sevanje in ruševine na LZ. (FM 90-4 4-17)

V zastrujenem okolju je potrebno biti pozoren na zaščito opreme in zalog ter se izogibati onesnaževanju z razpihovanjem strupov z rotorji. (FM 90-4 4-17)

Pred nadaljnjim delovanjem je potrebno izvesti vsaj hitro dekontaminacijo helikopterjev. Kljub temu spiranju mora moštvo še naprej nositi zaščitne maske in rokavice, ker v barvo vsrkan strup lahko hlapi in zastruplja dalje. (FM 90-4 4-18)

¹² V puščavi lahko zračno-jurišne sile z izkoriščanjem omejene vidljivosti, helikopterskega premika in marša premagajo vkopane oklepne sile. (Baillergeon in Sutherland 2009b)

7. USPOSABLJANJE PEŠAKOV V ZDA ZA ZRAČNI JURIS

US Army Air Assault School, tj. šola zračnega juriša ameriške kopenske vojske, je standardiziran dvotedenski (10 dnevni) tečaj, ki se ob več krajih v ZDA izvaja tudi v ameriških oporiščih na Havajih v Nemčiji (Armstrong 2012):

Na ničti dan se izvede dokončen izbor slušateljev glede na fizične zmožnosti, samozavest in sposobnosti delovanja na višini. Tako morajo kandidati po predstavitvi premagovanja v prvem oz. čez 5 minut sledečem 2. poskusu obvezno premagati 1. in 4. oviro na stezi prilagojenih pehotnih ovir. Od preostalih 7 pa lahko eno izpustijo oz. so pri njej neuspešni tudi v drugo. (UGA 2012) Za dodatni zadihanost in motivacijo morajo najmanj ob začetku in koncu premagovanja vsake ovire ter ob vsakem stiku levega stopala s tlemi vzklikniti „Air Assault!“ (CampBell 2012) Sledi še tek v vojaških škornjih na 3,2km, ki ga morajo opraviti v največ 18-ih minutah. (UGA 2012) Ta izbor uspešno opravi prek 85% prijavljenih. (Armstrong 2012)

Tabela 1: Pehotne ovire (1-6) z opisi zahtevanih nalog

		
<p>1 – 'Težka': Po vrvi se povzpne na oviro in prečka prečne tramove. Nato se s z obveznim ohranjanjem stika vsaj treh okončin z oviro (t.i. 3-točkovni prijem) povzpne na vrh ovire in enako spusti po mreži na tla.</p>	<p>2 – 'Poševna stena': Lahko se z zaletom zavihti prek vrha ali pa z odskokom potegne nanj, obvezno pa je ohraniti nizko silhueto.</p>	<p>3 – 'Nizkotrebušno čez': Z nižje prečke se odskoči za preval čez višjo s petami nad višino glavo.</p>
		
<p>4 – 'Drzen vzpon': Med vzponom in sestopom s 3-točkovnim prijemom se prevali prek najvišje prečke.</p>	<p>5 – 'Šest preskokov': Samo z dlanema se lahko opre na prečke, ki jih je potrebno preskočiti.</p>	<p>6 – 'Nihaj, ustavitev in skok': Z vrvo se zavihti na prečko, vzpostavi ravnotežje in drži 'mirno' ter seskoči. Desno je viden stolp za spuste po vrvi.</p>

Vir: (Izdelano po) 'j4pontius' (2006-2009) in Internet 1

Tabela 2: Pehotne ovire (7-9) z opisi zahtevanih nalog

		
<p>7 – 'Nizko/trebušno plazenje': ... pri čemer se ne sme dotakniti razpete bodeče žice.</p>	<p>8 – 'Visoki prestop': Z rokama za glavo se stopi/steče k prvi vodoravni prečki, jo prestopi in tako dalje, pri čemer se jih ne sme dotikati z gornjim delom telesa.</p>	<p>9 – 'Tkalec': Na začetnem črnem se postavi telo vzporedno s tramovi in se nato vleče z rokami in nogami prek rumenih in pod črnimi tramovi.</p>

Vir: (Izdelano po) 'j4pontius' (2006-2009) in Internet 1

V prvih treh dneh slušatelji v učilnici spoznavajo lastnosti in zmogljivosti helikopterjev letalstva kopenskih sil, varnostne ukrepe pri delu z njimi, teorijo stezosledskih (predvsem izbiro in označevanje pristajališč), zračno-jurišnih (zlasti obratno načrtovanje, naloge in dolžnosti vodnega osebja) in *AEROMEDEVAC* operacij (na podlagi 9 točkovne zahteve) ter 17 ročnih signalov za navajanje helikopterjev pri otovarjanju. (UGA 2012)

Prvi pogoj za nadaljevanje usposabljanja je prehojenih 10km ceste z 20 kg opreme na sebi v največ poldrugi uri. (SIUE 2012) Drugi pa 70% uspešnost tako pri obkroževanju pravih odgovorov na 50 vprašanj teoretičnega izpita kot na prikazu desetih ročnih signalov. Obe preverjanji znanja morata biti opravljeni vsaj v drugem poskusu. (UGA 2012)

Uvodno teorijo 2. faze slušatelji še spoznajo v učilnici (SIUE 2012); podatke o nosilnostih in natezni trdnosti opreme se morajo naučiti na pamet. (Armstrong 2012) Nato pa se zunaj ukvarjajo s pripravo, pregledom in pritrjevanjem visečega tovora, vključujoč havbico 105mm, dva LKOV *HMMWV* ter rezervoarje za vodo in gorivo. (UGA 2012)

Ob pisnem izpitu po kriterijih iz prve faze so slušatelji preverjeni s praktično nalogo v osmih minutah na vsakem od štirih tovorov poiskati vsaj po 3 pomanjkljivosti. (SIUE 2012)

V tretji fazi se usposablajo za osnovno spuščanje po vrvi. Začnejo s štirih metrov višine. (Armstrong 2012) Nato se 2x spustijo z 10 metrske stene stolpa in 9-12x tako brez kot z vse več opreme zgolj po vrvi s police na odprti strani 11 metrskega stolpa za spuščanje po vrvi. Zaključijo pa s spustoma iz helikopterja, lebdečega ~25 metrov nad tlemi. (UGA 2012)

Na preverjanju tretje faze slušatelji izdelajo vrvi oprtnik v največ poldrugi minuti, brezhibno navezavo v 15-ih sekundah in tri spuste – 1. z vpetjem, 2. in 3. pa s tremi nadzorovanimi zaviranjmi z oz. brez opreme. Za vsako od preverjanj imajo na voljo dva poskusa. (UGA 2012)

Šolanje uspešno konča okrog 90% slušateljev, potem ko v treh urah z 20 kg opreme na sebi prehodijo 20 km. (Armstrong 2012) Kdor ne opravi pohoda ali preverjanja po fazi, lahko nadaljuje tečaj z naslednjo generacijo od opravljenega dela dalje. Vsako fazo je mogoče tako ponavljati le po 1x, nato je potrebno tečaj znova začeti na stezi s pehotnimi ovirami. Slednje velja tudi, če usposabljanj kandidat ne opravi v šestih mesecih po izboru. (UGA 2012)

8. ZAKLJUČEK

Vprašanje izvajanja nekdanjih helikopterskih desantov oz. zdajšnjih zračnih jurišev v SV ni novo. V svojih zaključnih nalogah sta si ga tako že zastavljala npr. Delopst (2002) in Šmon (2004). 10 oz. 8 let kasneje je kvečjemu še bolj aktualno, zaradi možnosti sodelovanja pripadnikov SV v tovrstnih operacijah na misiji ISAF v Afganistanu.

Prej bi bilo potrebno za to namenjene sile (do)usposobiti¹³, za kar bi bil najprimernejši domač zračno-jurišni tečaj, prevzet po opisanem ameriškem zgledu. Potrebno bi bilo le izdelati nekaj – najceneje, če lesenih – modelov helikopterjev Bell-412 'Griffon' in AS 532 AL 'Cougar', ki so v uporabi v SV in postaviti stolp za vrhne spuste ter stezo z višinskimi pehotnimi ovirami. Že v istem času bi lahko na izvirnem ameriškem tečaju usposobili tudi prve domače inštruktorje.

Obenem s prevzemanjem postopkov iz ameriške literature ne bi bilo večjih težav, saj so *bell-i* le posodobljeni *huey-i*, *cougar-ji* – ker prevažajo zaradi ohranjanja dobrih manevrskih zmogljivosti le 16-člansko breme (Perko 2009: 51) – dovolj podobni helikopterjem UH-60 'Blackhawk', šolske Bell-206 'jet ranger' pa bi lahko uporabili v izvidniški vlogi.

Ob skromnem številu omenjenih helikopterjev, ki omogoča v enem prevozu zdesantirati okrepljena voda oz. v sili četo, je slabost SV tudi odsotnost namenskih jurišnih helikopterjev. *Bell-i* in letala PC-9M, oboroženi z nevodljivimi raketami in mitraljezi, so lahko le zasilna rešitev. Posledično trenutno tudi ni smiselno ustanoviti namenske zračno-jurišne formacije.

Nakup bojnih helikopterjev – četudi večnamenske¹⁴, ne stroge protiklepno-topovnjačne dvosede zasnove – v aktualni finančni krizi ne pride v poštev, bi pa bil lahko rešitev tudi za oslABLJENE zmogljivosti SV za protiklepni boj, odkar je glavčina tankov konzervirana v Pivki. Obenem bi bilo potrebno izkrcnim silam – ob siceršnji dodatni opremitvi za izvajanje desantov – dodati več ročnih protiklepni sredstev, namenjenih tudi uničevanju fortifikacij.

Čeprav naj Slovenija kratkoročno ne bi bila neposredno vojaško ogrožena bi bile zračno-jurišne zmogljivosti še kako koristne pri njeni obrambi, če pomislimo le na učinkovite desante za zaporo gorsko-cestnih prelazov na mejah z Avstrijo in Italijo in takojšen odziv na sovražnikov desant, večji od akcij nižjih padalcev med osamosvojitveno vojno junija 1991.

Bi pa bilo v tem primeru nujno izboljšati samozaščitne oz. sisteme protiukrepov, kot je ugotavljal že Šmon (2004: 41, 42) Če kje, se nikoli ne bi smelo varčevati pri zaščiti sil.

Kar se tiče urjenj delovanj v zračno-jurišnih operacijah, problem predstavlja omejenost osrednjega vadišča SV pri Postojni. Premiki helikopterjev na realnih razdaljah tam niso mogoči, kakor tudi ne streljanje podpornih artilerijskih orožij na njihovih največjih dometih. Uporaba npr. primernih vadišč v tujini – najprej mi padeta na pamet madžarska Várpalota in makedonski Krivolak – pa spet pomeni dodaten strošek s prevozi in bivanjem.

Glede na napisano lahko potrdim prvo od delovnih hipotez. V SV bi bilo mogoče v kratkem času uvesti usposabljanje za zračno-jurišne operacije po prilagojenem programu ameriške *Air Assault School*. Prav tako drži, da bi bilo za samostojno izvajanje zračno-jurišnih operacij v SV potrebno dodatno opremiti tako izkrcno pehoto kot helikopterje. Ne le to, helikopterjev bi potrebovali še več, in to tudi takih, ki bi lahko izstreljevali vodene protiklepne rakete.

¹³ Z določenimi vsebinami, ki presegajo le premike moštva po zraku s helikopterji, se v SV sicer ukvarja, kar priča tudi v tej nalogi uporabljen Osnutek Helikopterska podpora iz daljnega leta 2004.

¹⁴ V mislih imam predvsem modele, kot sta npr. Westlandov 'lynx' in Eurocopterjev 'panther'.

LITERATURA

1. MONOGRAFIJE

1. brigada (2004): *Osnutek Helikopterska podpora; Pehotna četa »FM 7-10«*. Ljubljana: [?].

101st Airborne Division (Air Assault) (2010): *Gold Book*; 12 april 2010. Fort Campbell: 101st, Department of the Army.

101st Airborne Division (Air Assault) (2011): *The Sabalauski Air assault School Handbook*; November 2011. Fort Campbell: 101st, Department of the Army.

ATP-41(A): *Airmobile Operations*. 1998. [?]

ATTP 3-18.12 (FM 90-4): *Air Assault Operations*; March 2011. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army.

Brinc, Darija, Tamara Derman Zadravec, Branimir Furlan in Tadeja Hafner (2006): *Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar; Draft 5*; 9. junij 2006. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.

Delopst, Boris (2002): *Zaključna naloga Sodelovanje pehote s helikopterji*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.

FM 1-02 (FM 101-6-1) MCRP 5-12A: *Operational Terms nad Graphics*; September 2004. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army.

FM 90-4: *Air Assault Operations*; March 1987. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army.

Furlan, Branimir (2006): *skripta Bojno delovanje*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.

Furlan, Branimir in Marjan Mahnič (1999): *Slovensko-angleški vojaški priročni slovar*. Ljubljana: Generalštab Slovenske vojske.

Hagen, Marshall A. (1998): *The Air assault Division. Is it a viable strategic Contingency Force for the Twenty-first century?* Fort Leavenworth: U.S. Army Command and General Staff College.

Marinčič, Dušan (1995): *Taktika pehote I; Izbrane lekcije; Skripta za predmet Taktika pehote I (oddelek, vod)*. Ljubljana: 1. Uprava Ministrstva za obrambo Republike Slovenije.

MCWP 3-11.4 (2004): *Helicopterborne Operations*. Washington, DC: Department of the Navy.

Perko, Rok (2009): *Opis načrtovanja, priprave in izvedbe helikopterskega desanta s pehotno četo Slovenske vojske*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani.

Šmon, Ivan (2004): *Četa (pehotna, gorska, motorizirana) v helikopterskem desantu*. Poljče: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.

VIRI

1. PRISPEVKI Z MEDMREŽJA

Antill, Peter (2012?): Airborne and Airmobile Forces, Russian
http://www.historyofwar.org/articles/weapons_russianairlong.html (dostop 3.11.2012)

Armstrong (2012): Air Assault School. <http://www.rotc.armstrong.edu/TrainingAAS.htm>
(dostop 15.9.2012)

Baillergeon, Rick in John Sutherland (2009a): Tactics 101 038 – Air Assault.
<http://www.armchairgeneral.com/tactics-101-038-air-assault.htm> (dostop 29.9.2012)

--- (2009b): Tactics 101 039 – Air Assault: The Basics.
<http://www.armchairgeneral.com/tactics-101-039-air-assault-the-basics.htm>
(dostop 29.9.2012)

--- (2009c): Tactics 101 040 – The Ground Tactical Plan in Air assault.
<http://www.armchairgeneral.com/tactics-101-040-the-ground-tactical-plan-in-air-assault.htm> (dostop 29.9.2012)

--- (2009č): Tactics 101 041 – The Landing Plan.
<http://www.armchairgeneral.com/tactics-101-041-the-landing-plan.htm>
(dostop 29.9.2012)

--- (2009d): Tactics 101 042 – The Movement Plan.
<http://www.armchairgeneral.com/tactics-101-042-air-movement-plan.htm>
(dostop 29.9.2012)

--- (2009e): Tactics 101 043 – Air Assault: The Loading Plan.
<http://www.armchairgeneral.com/tactics-101-043-air-assault-the-loading-plan.htm>
(dostop 29.9.2012)

Farmer, Ben (2009): British forces attack Taliban in major air assault in Afghanistan.
<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/afghanistan/5613247/British-forces-attack-Taliban-in-major-air-assault-in-Afghanistan.html> (dostop 15.9.2012)

GS (2011): 101st Airborne Division (Air Assault) ~~101st Airborne Division (Air Mobile)~~
~~101st Airborne Division "Screaming Eagle"~~
<http://www.globalsecurity.org/military/agency/army/101abn.htm> (dostop 3.11.2012)

Internet 1: The Sabalauski Air assault School Obstacle Course.
<http://www.campbell.army.mil/units/Sabalauski/Documents/Obstacle%20Course%20Demo.pdf> (dostop 3.11.2012)

"j4pontius" (2006-2009): Air assault Obstacle Course.
<http://news.webshots.com/album/548596717cxuOqn> (dostop 3.11.2012)

Meade, Geoff (2011): Details emerge of largest Royal Irish air assault since 1945.
<http://bfbs.com/news/afghanistan/details-emerge-largest-royal-irish-air-assault-1945-45365.html> (dostop 15.9.2012)

Paddie, Glen (2011): Brazilian Army visits 'Screaming Eagles' to research air assault excellence. <http://www.army.mil/article/67758/> (dostop 15.9.2012)

SIUE (2012): Air Assault School. <http://www.siue.edu/rotc/about/airassault.shtml>
(dostop 29.9.2012)

UGA (2012): Air Assault School.
http://www.armyrotc.uga.edu/page.asp?pg=air_assault_school (dostop 29.9.2012)

SEZNAM SLIK IN TABEL

Slika 1: Prevoz, serija/val, breme	15
Slika 2: Možnosti osvetlitve pristajališč na PZ	20
Slika 3: Zračni vpad	22
Tabela 1: Pehotne ovire (1-6) z opisi zahtevanih nalog.....	24
Tabela 2: Pehotne ovire (7-9) z opisi zahtevanih nalog.....	25

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

AATF	(ang.) Air Assault Task Force ; tj. namenska skupina za izvedbo zračnega juriša
(AERO)MEDEVAC	(ang.) (Aero)medical Evacuation , tj. evakuacija (po zraku) z medicinskim osebjem
AMC	(ang.) Air Mission Commander , tj. poveljnik v zračni nalogi
ang.	angleško/v angleščini
BDA	(ang.) Battle Damage Assessment ; tj. ocena napravljene bojne škode (prizadejanih izgub v sredstvih in živi sili)
C²	(ang.) Command & Control , tj. vodenje in nadzor
CAS	(ang.) Close Air Support , tj. neposredna zračna podpora jurišnih letal, lahko tudi jurišn(o-izvidnišk)ih helikopterjev
CASEVAC	(ang.) Casualty Evacuation , tj. evakuacija žrtev brez prisotnega medicinskega osebja
CCA	(ang.) Close Combat Attack , tj. napad jurišn(o-izvidnišk)ih helikopterjev, lahko tudi jurišnih letal na sovražnika v neposredni bližini prijateljskih sil.
(A)CP	(ang.) (Air) Check Point , tj. (zračna) kontrolna točka
COIN	(ang.) Counter(-)insurgency ; tj. protiuustajništvo/protiuporniško
EW	(ang.) Electronic Warfare , tj. elektronsko bojevanje
FARC	(špansko) Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia , tj. revolucionarne oborožene sile Kolumbije
FARP	(ang.) Forward Arming and Refueling Point , tj. izpostavljena oboroževalna in gorivna točka
FOB	Forward Operating/Operational/Operations Base , tj. izpostavljeno oporišče
in dr.	in drug-o/ih
IR	infrardeče
ISAF	(ang.) International Security Assistance Force
km/min.	kilometrov na minuto
LZ	(ang.) Landing Zone , tj. območje pristajanja
METT-TC	(ang.) Mission, Enemy, Troops, Terrain – Time&Weater, Civilians ; tj. poslanstvo, sovražnik, lastne sile, zemljišče, čas in vreme, civilisti
mm	milimetrov
NATO	(ang.) North Atlantic Treaty Organization ; tj. Organizacija Severnoatlantske pogodbe
npr	na primer
op.a.	opomba avtorja (zaključne naloge)
oz.	oziroma
PV	poveljnik voda
PZ	(ang.) Pickup Zone , tj. območje pobiranja
RDSP	(ang.) Rapid Decidion-making and Synchronization Process , tj. postopek hitrega odločanja in usklajevanja
RKB	radiološko-kemično-biološko
SEAD	(ang.) Supression of Enemy Air Defence , tj. onemogočanje sovražnikove zračne obrambe
SITREP	(ang.) Situational Report , tj. situacijsko poročilo
SOP	(ang.) Standard Operative Procedures , tj. standardni postopek delovanja
SPO	(ang.) Support Operations Officer , tj. častnik za podporno

SRUD	sredstvo usmerjenega delovanja
SV	Slovenska vojska; uradni naziv oboroženih sil Republike Slovenije
tj.	to je / torej
ZDA	Združene Države Amerike
ZJ	zračni juriš
ZO	zračna obramba
ZP	zračni prostor

IZJAVA O AVTORSTVU ZAKLJUČNE NALOGE

Kandidat (ka) / Slušatelj (ica) (čin ime in priimek) des Gorazd Vozel izjavljam, da sem avtor/ica zaključne naloge z naslovom Pehotni vod v zračno-jurišnih operacijah, ki sem jo napisal/a pod mentorstvom ppk Igorja Iskrača.

S svojim podpisom zagotavljam da:

9. je zaključna naloga izključno rezultat mojega lastnega dela,
10. so vsa dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v zaključni nalogi, navedena oziroma citirana v skladu s SOP ŠČ za izdelavo in oblikovanje zaključne naloge na ŠČ,
11. se zavedam, da je plagiatorstvo kaznivo po Zakon-u o avtorskih in sorodnih pravicah, (uradno prečiščeno besedilo – ZASP UPB3, [Uradni list RS, št. 16/2007, z dne 23. 2. 2007](#)), prekršek pa podleže tudi ukrepom disciplinske odgovornosti v skladu z Zakonom o obrambi in Pravili službe v Slovenski vojski,
12. se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo zaključno nalogo in moj status v Slovenski vojski.

S podpisom se odrekam vsem materialnim pravicam v zvezi z zaključno nalogo in dovoljujem uporabo zaključne naloge v študijske namene.

V Mariboru, dne 15.11.2012

Podpis: